

عدلی بنده بالبنکه عضو کمیسیون هستم ولی بدخترانه وقتی که این ماده تنظیم شده است در کمیسیون حاضر نبودم...
اصل این قضیه این است که آقای تقی زاده بک پیشنهادی دادند که بک ترتیبی شود که انتخابات در تمام مملکت در یک روز معینی شروع شود...
پیشنهاد آقای تقی زاده - پیشنهاد می کنم - شریعت زاده - بنده هم استرداد می کنم - پیشنهاد آقای تقی زاده - پیشنهاد می کنم تبصره باین مضمون علاوه شود - درات ورقه رایئی طبع نموده و آنها را در صورتی که معهود بهر وزارت داخله و حکومت محل وانچنین نظارت باشد با بهره بدست انتخاب کنندگان بدهند که هر کس دارای سواد باشد فی المجلس رای خود را روی همان ورقه رای نوشته و صندوق بیندازد و اگر سواد ندارد ورقه بی نشان را که رای خود را روی آن نوشته بود ورقه رای رسمی جایی باسنتیاق وصل کرده بصندوق بیندازد همه اوراق جایی که در صندوق ها انداخته شده وهم آنها که استعمال نشده باید بمنزله تمام انتخاب بوزارت داخله عودت داده شود - رئیس - بفرمائید تقی زاده - این اصلاحاتی را که کرده اند هر کدام برای جلوگیری از یک دسیسه انقلاب با بی نظمی است ملاقاتی که می گویند اعضاء انجمن نظار عضولی ابتدایی داشته باشد برای اینست که اگر یکی ناغوش شد یا بعداً بیاید عضو دیگری بجای او بیاید و بالاخره اصلاحی از برای جلوگیری از یک بی نظمی است...
از این جهت است که این ورقه های بی نشان را در صندوق می اندازند این کاغذهای سفید در همه دکانها هست و می فروشد و هر کسی بجای یک کس دیگر میتواند ورقه بنویسد امضام که ندارد و یکی از خلیفای بزرگ انتخابات دزدیدن صندوق انتخابات است یا برداشتن اوراق و اوراق دیگر بجای آنها گذاشتن بی آتش زدن صندوق و بعضی ترتیبات دیگر که آقایان میدانند و این ترتیبی که بنده پیشنهاد کردم جلوگیری از بعضی معایب می کنند یعنی دولت بک ورقه رای رسمی جایی کند و مهر وزارت داخله و حکومت محلی و مهر انجمن را در آن ورقه می زند و بدست انتخاب کنندگان می دهد اگر همه مردم سواد

دارند با آنجا تفرقه بدهند و آن تقاطی را که میل که بیل ندارند تفرقه ندهند و آنها معروف باشند در قانون انتخابات سابق و در این قانون و در هر قانونی که شما بنویسید مجبورید بین نشانرا انتخاب تاروشروع بانتخابات یک فاصله قائل شوید ما این فاصله را از پنجروز الی یازده روز قائل شدیم اگر وسعتش زیاد است یازده روز و این اشکالی ندارد - عدلی - بنده استرداد می کنم - شریعت زاده - بنده هم استرداد می کنم - پیشنهاد آقای تقی زاده - پیشنهاد می کنم تبصره باین مضمون علاوه شود - درات ورقه رایئی طبع نموده و آنها را در صورتی که معهود بهر وزارت داخله و حکومت محل وانچنین نظارت باشد با بهره بدست انتخاب کنندگان بدهند که هر کس دارای سواد باشد فی المجلس رای خود را روی همان ورقه رای نوشته و صندوق بیندازد و اگر سواد ندارد ورقه بی نشان را که رای خود را روی آن نوشته بود ورقه رای رسمی جایی باسنتیاق وصل کرده بصندوق بیندازد همه اوراق جایی که در صندوق ها انداخته شده وهم آنها که استعمال نشده باید بمنزله تمام انتخاب بوزارت داخله عودت داده شود - رئیس - بفرمائید تقی زاده - این اصلاحاتی را که کرده اند هر کدام برای جلوگیری از یک دسیسه انقلاب با بی نظمی است ملاقاتی که می گویند اعضاء انجمن نظار عضولی ابتدایی داشته باشد برای اینست که اگر یکی ناغوش شد یا بعداً بیاید عضو دیگری بجای او بیاید و بالاخره اصلاحی از برای جلوگیری از یک بی نظمی است...
از این جهت است که این ورقه های بی نشان را در صندوق می اندازند این کاغذهای سفید در همه دکانها هست و می فروشد و هر کسی بجای یک کس دیگر میتواند ورقه بنویسد امضام که ندارد و یکی از خلیفای بزرگ انتخابات دزدیدن صندوق انتخابات است یا برداشتن اوراق و اوراق دیگر بجای آنها گذاشتن بی آتش زدن صندوق و بعضی ترتیبات دیگر که آقایان میدانند و این ترتیبی که بنده پیشنهاد کردم جلوگیری از بعضی معایب می کنند یعنی دولت بک ورقه رای رسمی جایی کند و مهر وزارت داخله و حکومت محلی و مهر انجمن را در آن ورقه می زند و بدست انتخاب کنندگان می دهد اگر همه مردم سواد

داشتند می گفتیم که روی همان ورقه رای خودشان را بنویسند ولی برای اشخاصی که سواد نداشته باشند در روی آن ورقه به نشان رای خودشان را بنویسند و با خود بیاورند آنوقت آن ورقه را با ورقه جایی که ورقه انتخابات با سنجاق متصل کنند مثل تمبر هاوره بی نشان را رویش بچسبایند و در صندوق بیندازند آنوقت آن اندازه ورقه رایئی که بولایات فرستاده شده عدوش در وزارت داخله محفوظ است باید وزارت داخله از انجمن محلی آن ده هزار ورقه تفرقه رای که داده است بخواهد اگر سه هزار با چهار هزار ورقه در صندوق ریخته شده آنها را با آن اندازه که زیاد مانده تمام را برگرداند به مرکز در این صورت راه تقب مسدود می شود و کسی نمی تواند بگوید که از آن اوراق جایی هم ممکن است حکومت محل یا انجمن نظار بردارد و دوباره بنویسند و بیندازند در صندوق و این پیشنهاد بعقیده بنده عملی و ساده است متها عبارایش مفصل است ولی عملش خیلی آسان است و ممکن است فی المجلس انجام شود رئیس - آقای حائری زاده (اجازه) حائری زاده - این پیشنهاد آقای تقی زاده برای اینکه آراء عمومی تحت نظردوات واقع شود کاملاً پیشنهاد خوبی است برای اینکه امروزه بخواهش با بدهید یا بتطبیع اگر یک ورقه را در دست من دادند که بیندازم در صندوق اختیار دارم که آن را عوض کنم و یک ورقه بی نشان دیگری مطابق نظر خودم رای خودم را رویش بنویسم و آن ورقه را که بدهید یا بتطبیع بین داده اند باطل کنم ولی اگر بنا باشد اوراق منحصراً باشد باورانی که دولت چاپ میکند ممکن است شب بیایند رای را بنویسند روی آن ورقه جایی بدهند بین در انصورت من باید با از رای دادن صرف نظر کنم و آن ورقه را در برنده ام و یا باید اطاعت کرده باشم این فرمایش آقا برای جلوگیری از تقلب مردم مقید است ولی جلوگیری از تفرقه و تطبیعی که از طرف مأمورین دولت میشود نخواهد کرد بلکه یکباره هم برای آنها بازمیکنند که آراه مردم را تفتیش کنند و تحت نظر خودشان بیاورند در صورتی که ما کاملاً مخالف این عقیده هستیم و میل داریم که انتخابات بکمال آزادی جریان پیدا کند رئیس - رای میگیریم پیشنهاد آقای تقی زاده آقایانی که موافقت قیام فرمایند (عده قلبی قیام نمودند) رئیس - قابل توجه نشد ماده بیست و یک مجدداً قرائت میشود رای میگیریم

(شرح ذیل قرائت شد) ماده ۲۱ (بجای ماده ۲۱ قانون سابق) همینکه انجمن مرکزی تشکیل گردید و انجمنهای قریه را معین نمود اعلامی به تب نموده و بمناسبت هیئت محل از پنجروز الی یازده روز قبل از شروع بانتخاب بتوسط مأمورین حکومت اعلان مزبور را در تمام حوزه انتخابیه در سه روز متوالی معین اشاعه میدهد اعلان مزبور مطالب ذیل را حاوی خواهد بود . اول - محل انعقاد انجمن و اوقاتی که برای دادن تفرقه واخذ رای معین میشود . دوم - شرایط انتخاب کنندگان و ترتیب گرفتن تفرقه و دادن رای با توضیح این نکته که گرفتن تفرقه در یک مجلس بعمل میاید و رای دهندگان باید قبل از ورود بانجمن رای خود را روی کاغذ سفید بی نشان نوشته حاضر داشته باشد . چهارم - عده نمایندگان که باید انتخاب شوند . رئیس - رای میگیریم باین ماده آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند) رئیس - تصویب شد پیشنهاد شده است جلسه ختم شود . جمعی از نمایندگان - صحیح است . رئیس - جلسه آتی سه شنبه دستور بقیه قانون انتخابات بعد راپرت کمیسیون مالی بر ارجح بمعایت انومیل کارخانه کبریت سازی آذربایجان از پرداخت حقوق گمرکی بعد خیر کمیسیون بودجه راجع با استخدام یک نفر مهندس امریکائی برای ریاست طرق و شوارع . اگر مطلب دیگری دارید پیش نهاد کنید . آقای آقا سید یعقوب . (اجازه) آقا سید یعقوب - اولاً راجع بمشله امریکائی بنده همچونظرم میاید که در شده آیا این چیزی که بنده میخواهم پیش نهاد کنم آن لایحه کمیسیون فریاد عامه است راجع بفرمان بلد مدت که آنروز جزو دستور بود و آقای مدرس پیشنهاد کردند که از دستور آنروز خارج شود و خارج خودشان بیاورند در صورتی که ما کاملاً مخالف این عقیده هستیم و میل داریم که انتخابات بکمال آزادی جریان پیدا کند رئیس - رای میگیریم پیشنهاد آقای تقی زاده آقایانی که موافقت قیام فرمایند (عده قلبی قیام نمودند) رئیس - قابل توجه نشد ماده بیست و یک مجدداً قرائت میشود رای میگیریم

صورت مشروح مجلس
یوم سه شنبه سوم شهریور
هزار و سیصد و چهار
مجلس دوساعت ونیم قبل ازظهر بریاست آقای حسینخان میرتپا تشکیل گردید
صورت مجلس یکشنبه اول شهریور را آقای دکتر احتشام قرائت نمودند
رئیس - صورت مجلس مخالفی دارد یا نه ؟
بعضی از نمایندگان - خیر
رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)
سلیمان میرزا - بنده اجازه می خواهم دنباله فرمایش دیروز را عرض کنم
رئیس - چه فرمودید
سلیمان میرزا - اجازه میخواهم مذاکرات دیروز بفرمایم
رئیس - آقای تهرین (اجازه)
قلندری - بنده مخالف نیستم با این که شاهزاده سلیمان میرزا اظهار عقیده خودشان را میکنند ولی مخالف بالبنکه باین وضع و باین ترتیب ایشان بیان عقیده خودشان را بنمایند برای اینکه همه ما باید مقید باشیم بحفظ نظامات و تنظیمات داخلی مجلس شورای ملی
نظامنامه داخلی یک مواد خاصی را در نظر گرفته و تصریحاتی نموده است از آن جمله این است :
هر گاه یک نماینده یا همه نمایندگان اعتراضاتی داشته باشند یا توضیحاتی از وزراء بخواهند مطابق ترتیبی که در نظامنامه داخلی معین شده باشد باید باسؤال و جواب یا استیضاح کنند و بنده هیچ مانعی نمی بینم که اگر واقماً شاهزاده سلیمان میرزا اعتراضاتی دارند بیک از این دو صورت در آورند نه اینکه قبل از دستور با این ترتیب صحبت کنند آنچه برطبق اطلاعاتی که بنده دارم و خودشان هم اظهار فرمودند مقصود ایشان بیان یک سلسله تاریخچه است وهمه آقایان تصدیق میفرمایند این تاریخچه مکرر گفته شده در دوره چهارم تقریباً دوسه جلسه وقت در دوره پنجم هم مختصری علاوه تصور نمی کنم در طهران کسی باشد که ذی علاقه بنهم این تاریخچه بوده و تاریخچه را نمانسته باشد
بنابر این تاریخ گفتن فائده ندارد ما اینکه خود آقایان تصدیق میفرمایند که چند روز کار در مجلس تهیه شده است بالبنکه کارهای مملکتی که در واقع اگر این چند ماهه که باخر هم مجلس باقی مانده

است برای آن کارها و اشغال شود باز هم کافی نیست . سزاوریست قبل از ور، بدستور ما دستور را متویق انداخته و چند ساعت بلکه چند جلسه همانطور که در خارج اظهار می گرداند وقت مجلس را صرف کنیم بشنیدن یک مضمون عالی مکرر شنیده ایم بنابر این از نقطه نظر احترامات مجلس و اینکه وقت مجلس تضییع نشود و مجلس بتواند موفق بانجام کارهای که دارد بشود تکلیفی برای آنها معین نکرده مخالفم بالبنکه شاهزاده سلیمان میرزا قبل از ورود بدستور بخوانند تاریخ بگویند ولی بنده که اظهار عقیده میکنم تصور میکنم تمام آقایان نمایندگان هم در این خصوص با بنده هم عقیده باشند که ایشان هر اعتراضی دارند بترتیبی که در نظامنامه معین شده است و صورت شدیدی استیضاح است بنویسند و بمقام محترم ریاست تقدیم نمایند آنوقت موافق و مخالف صحبت کنید و هر طور هم مجلس رای داد آن رای قطع خواهد بود .

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)
سلیمان میرزا - مجلس دوره پنجم است فعلاً ...
رئیس - راجع باصلن موضوع نیست سلیمان میرزا - بنده هم مطابق نظامنامه عرض میکنم در این مملکت این دوره پنجم است که از هر مجلس میکنند و در تمام این مدت خیلی از آقایان و کلا قبل از دستور و بعد از دستور مذاکرات زیادی کرده اند و هیچ ماده هم در نظامنامه نیست که بفرمایش آقای تهرین تاریخچه گفته شود
در صورتیکه در قانون اساسی هست که کلا حق دارند در امری از امور مملکت آزادانه مذاکره کنند و این تاریخی را که میفرمایند بنده میخواهم عرض کنم یک تاریخ اقتصادی نیست در صورتیکه ما به معنی تاریخ اقتصادی هم باشد البته برای مملکت مقید است و یکی از وظایف اولیه مالیه است این تاریخی که بنده میخواهم عرض کنم تاریخی است که در سیاست این مملکت در سرنوشت این مملکت در خدمت زندگی آتی این مملکت در خدمت و خلاف برای این مملکت موثر است و این که میفرمایند که در این تاریخ شنیده شده است
بلی بنده در دوره چهارم یک قسمت از این تاریخچه را گفته ام ولی آیا حکومت کرمان در دوره چهارم یاد آوری شده آیا قرا داد سن زامن یاد آوری شده بود ؟ در هر حال اگر اجازه نمی فرمائید عرضی نمی کنم ولی بنده یک نفر وکیل محترم باید باندازه شوکت عالی و معدنی در پیشی آزادی نطق داشته باشم که حرف بزنم اگر آقایان اینقدر هم برای یک نفر وکیل

آزادی نطق قائل نیستند عرض نمی کنم . در هر صورت بنده مطابق حقی که برای یک نفر وکیل باقی است بطوری که در نظامنامه و قانون اساسی هم مطرح است که نماینده در هر امری حق مذاکره دارد و مطابق سابق که در مجلس بوده است که راجع به چیز جزئی مدتی قبل از دستور و پس از ختم دستور صحبت شده است این مطلب را که یکی از همان مطالب است باید عرض کنم . ولی حالا که گوشها برای شنیدن حاضر نیست بنده هم عرض ندارم اینکه فرمودند بطور سؤال یا استیضاح اظهار کنم این را هم میدانم . در ایام مذاکرات هم میخواستم بگویم این تاریخی که مکرر گفته شده است و همان طور که آقای تهرین فرمودند برای اینکه وقت تلف نشود و بلاقطع این تاریخ تکرار نشود باید باین قبیل تواریخ با معاکره خانه داد . حالا بایر علیه و الا به این قدر شنیدن و باخون سردی تلقی کردن نتیجه نخواهد داشت . البته از دو حال خارج نیست در این امر بسیار یکی از متداعین محکوم خواهند شد اگر طرف در محکمه تبرئه شد دیگر هیچ وقت مذاکره نخواهد شد و هر وقت که یکی از دو کلاخواست در این خصوص مذاکره کند خواهد گفت که خانه یافته است ولی اگر خانه پیدا نکنند این مطلب همیشه تکرار خواهد شد . چنانچه این مشله بکرات دیده شده است تا یکی بخواهد بگوید فرار داد فوراً در مقابلش میگویند مهاجرت . یک نفر از مهاجرین بنده یکی آقای مدرس و دیگر و دیگری اگر مهاجرت خلاف است باید با معاکره این را تمام کرد . راجع بخودم **مدرس - خیر بنده هم حاضرم سلیمان میرزا در هر صورت اگر خلاف یا صواب است باید تکلیفش معلوم شود تا مقابل چیز دیگری واقع نشود تا یکی بخواهد بگوید معارف نوراً میگویند عوام قریبی پس است . تا بخواهد بگوید رعیت رنج برمی - بلی بنده در دوره چهارم به سبب این تاریخچه که بنده عرض کردم و سبب این تاریخچه که بنده عرض کردم و سبب این تاریخچه که بنده عرض کردم و سبب این تاریخچه که بنده عرض کردم**

دوره پنجم در دوره اول و یک قسمت در دوره چهارم یک قسمت هم در دوره پنجم گفته شده است . حالا بنده بخواستم تقاضا کنم که باین مذاکرات بیک ترتیبی خاتمه داده شود و ترتیب منطقی هم معاکره است حالا که میفرمایند صحبت را نکنم نتیجه صحبت را عرض میکنم که مجلس بک دهنده که یک کمیسیونی برای رسیدگی باین امور تشکیل شود و رسیدگی نموده بره بار علیه هر چه هست همین و اعلام کنند تا اینکه این قبیل مذاکرات تکرار نشود و تا یکی حرف میزند فوراً بگویند دعا گوژی است عوام قریبی است چه است . چه است . رئیس - رای گرفته میشود . . . **بعضی از نمایندگان - چه چیز ؟** رئیس - بالبنکه در آن مقوله کمی - خواهند صحبت کنند میتوانند صحبت کنند باخیر . **مدرس - خودشان تقاضای کمیسیون کردند** . رئیس تقاضای کمیسیون رای گرفته شود ؟ آقای سلیمان میرزا (اجازه) **سلیمان میرزا - هر تقاضائی البته یک مقداتی لازم دارد بنده هنوز مقدمات صحبت را عرض نکرده ام چگونه میتوانم نتیجه را عرض کنم** این تقاضائی که بنده میخواهم بکنم باید مدارک و اسناد خود را هم بفرمایند آقایان برسانند و بگویند باین اسناد دلایل و مدارک این معاکره تقاضا دارم . والا آقای ناصرندامانی هم چندی قبل راجع بمشله سن زامن تقاضای همین معاکره را کردند در هر حال اگر اجازه میفرمایند بنده هم عرض کنم والبنه آخرین منجر بهین تقاضائی که کردم می شود و اگر هم اجازه نمیدهید بنده نمی رستم که یک سابقه غریبی در مجلس گذاشته شود بنده باندازه سهم خود پراضی نیستم که آزادی نطق محدود شود مطابق قانون اساسی و نظامنامه و کلا آزادی مطلق در اظهار عقیده خودشان دارند چه قبلاً از دستور و چه پس از ختم دستور و اگر این سابقه گذاشته شود که یک کبلی که میخواهد قبل از دستور حرف بزند رای بگیرند آزادی از اقلیت مجلس هر کس که میخواهد باشد گرفته میشود **ذیرادر هر دوره اقلیتی که بخواهد حرف بزند اکثریت رای نمیده و جلو گیری میکند** . بنا بر این اگر آقایان میل دارند بنده حرف بزنم بدون رای هم حرف نخواهم زد **رئیس - پس وارد دستور بشویم** . قانون انتخابات مطرح است **مخبر - اجازه بومایید بک عرضی دارم**

قبل از اینکه وارد دستور بشویم باید عرض کنیم که عین آن پیشه‌های که بنده در هیئت محترم در پیشه تقدیم کرده قبل از تعطیل آن ورقه موجود بود ولی اینها چون بایک عمل تجدید نظر می‌شده‌اند آن ورقه هم در زیر موجود نبود اشتباه بجای ماده که راجع به انتخاب انجمنهای فرعی هیئت نظارت است ماده بیست و شش یادداشت شده ماده ده که جز آن نه ماده و دوازدهم افتاد.

رئیس - مخالف ندارد؟
بعضی از نمایندگان - خیر
رئیس - رأی میگیریم. آقایان که با این ماده موافقت می‌کنند قیام فرمایند.
(اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد. ماده پنجاه و یک (بترتیب ذیل خوانده شد)
ماده ۵۱ (بجای ماده ۵۰ قانون سابق)

مدت دوره تقنینیه دو سال شمسی است و ابتدای آن روزی است که نمایندگان سه دیم از نمایندگان حاضر در طهران تصدیق شده باشند.
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب این ماده در واقع توضیح داده است ماده ۵۰ قانون اساسی را زیرا ماده ۵۰ قانون اساسی می‌نویسد: «متدین از برای مدت دو سال تمام انتخاب میشوند و ابتدای این مدت از روزی است که متدین ولایات تمام در طهران حاضر خواهند شد»

پس در واقع این ماده سر جای آن ماده می‌نشیند.

حالا اگر این ماده فاسخ آن ماده است چه طور میتوان ماده قانون اساسی را نسخ کرد مگر اینکه ما بگویم توضیح است و این يك توضیحی است که به آن نمی‌چسبند زیرا مبین باید از جنس مبین باشد و این يك بیانی است که ربطان ندارد و نه ناچار این را تحت مسئله علم در آوردم که آقایان جواب بدهند یا نه اولاً بنده این را مبداهه که بالاخره اکثریت این مسئله را می‌خواهند داد و دلواپانکه هزار برهان انجمن مرکزی یا فرعی معین میکنند رئیس - این ماده مخالف ندارد؟ آقای میرزا زاید الخان

بنده يك مسئله علمی سؤال میکنم همه آقایان در موقع انقلابات بودند در دوره اول که مجلس اقتضای شد از میان رفت و بعد از آن انقلابات انجمن های ایالتی و ولایتی حق دادند بانجمن ایالتی آذربایجان برای اینکه تجدید نظری در مواد قانون اساسی که راجع به انتخابات است بنمایند و این حق که با مراجعه به آراء عمومی بانجمن ایالتی آذربایجان داده شده بود انجمن آذربایجان این حق خودش را داد همان جدول سابق است.
رئیس - رای گرفته میشود. بنده در کفایت شد آقایان موافقت با ماده قیام فرمایند.
(اغلب برخاستند)
رئیس - تصویب شد
ماده بیست و هفت

ماده ۲۸ - انتخاب کنندگان پس از گرفتن ترفه بلافاصله بدون اینکه از انجمن خارج شوند ورقه رای خود را در جبهه رای گذاشته ترفه خود را بمنشی انجمن مدهند که باطل نموده بصاحب آن مسترد دارد.

انتخابات تغییراتی بدینده پس این موادی را که مجلس دوم وضع کرده است بجای آن چند ماده سابق گذاشته است.
بنده آن ها را بتتره قانون اساسی می‌دانم.
یعنی موادی میدانم که غیر قابل تغییر است.
یکی از رفتای فاضل مایک روز اظهار می‌داشتند که هیچ متقاضی برای ورود در تغییر قانون اساسی پیدا نشده است مگر انقلابی که پیش آمده يك چنین حق مجلس دوم داده شده مانی توانیم در قانون اساسی دخالت کنیم مگر وقتی که چنین حق را دارا شویم.

قانون اساسی سدی است که از طرف ملت بدست ماداده شده است ولی این را باید محکم نگه داریم تا بعد بخل خود بدیم و بقدر امکان در این مواد باید با فشاری کنیم.
حالا که این مسئله ثابت شد پس من مواد قانون انتخابات که در دوره دوم مجلس گذشته مواد قانون اساسی میدانم و مواد قانون اساسی که شد قابل تغییر نیست ولی قابل شرح هست.

اما يك شرحی که به من تعلق نیک شرح سیاه و سفید که سیاه سفید حسابانند سیا را سفید در قانون انتخابات نوشته شده است ۳ ماه بآخر دوره مانده انتخابات باید اعلان شود این اینچنینک وید ۵ ماه با ماه بآخر دوره مانده انتخابات باید اعلان شود و این صحیح نیست زیرا بنظر بنده مجلس ثانی در این مواد جانشین مجلس موسسان بوده و از این جهت این مواد در شمار مواد قانون اساسی و غیر قابل تغییر است و نباید آنها را تغییر داد و بطوائف گذراند و بفرمایش آقای ملک نباید نسبت بانها سهل انگاری کرد از این جهت بنده بانتهی این مواد که جزو قانون اساسی میدانم مخالف زیرا قانون اساسی بدست ماداده و ما نمی‌توانیم در او مداخله کنیم.

این بود عرض بنده در این مقصود حالا اگر جوابی دارند بفرمایند والا مربوطه برای نظر اکتفاست.
مخبر - در این خصوص اگر خاطر نماینده محترم باشد در دوره چهارم هم مذاکره زیاد بعمل آمد و همین اشکالاتی که حالا آقا اظهار فرمودند در آن موقع از طرف بعضی از نمایندگان مفضلتر و مشروحتر شد و جواب هم داده شد و بالاخره مجلس چهارم در رد این اشکالات يك رأی هم داد.
قضیه همان است که يك قسمتش را هم خودناظر محترم اشاره کردند.
پس از اینکه دولت خواست مجلس ثانی را تشکیل دهد یعنی در موقعی که مجلس دوم در شرف افتتاح بود چون

دیدند که مجلس اول که بطور طبقاتی و اضافی بود غیر عملی است و اگر میخواهند بمواد آن تکیه کنند شاید انتخابات دوره دوم اصلا صورت نگیرد و از آنجا که آنرا هم نمیشد تغییر داد لذا همانطور که اظهار کردند يك رفه اندومی بعمل آمد و يك کمیسیونی در طهران از جناح و نمایندگان دوره اول و اشخاصی که در قضایای ملی ذمه‌دار بودند تشکیل و معین شد و بانچه های ایالتی و ولایات ایران تلگرافات کرد و اشکالاتی که در طهران از اجرای انتخابات بنظر می‌رسید و همینطور تغییراتی که نسبت بجدت اصل از قانون اساسی در نظر داشتند اطلاع دادند و بر طبق افکار عمومی مان ما مراجعه کردند و تقاضا کردند در این باب يك مساعدت فکری از طرف ایالات ولایات شده.

و از ولایات هم بانجمن ایالتی آذربایجان تلگراف کردند و عموماً بر طبق ملت بانجمن مزبور حق دادند که این کار را بکنند.
خود بنده در آنوقت خراسان بود و انجمن ایالتی مردم را خدمت و نظایه‌های بلخی ابرار شده صحبت‌ها شد.

بالاخره چنانچه عرض کردم همچو فرار شد که حل این قضیه باختمار انجمن آذربایجان را گذار کرد که با شرکت انجمن مشکله در مرکز تصمیم اتخاذ کنند و قانون انتخابات دوره اول را که بطور طبقاتی بود اصلاح کنند و در عرض قانون انتخابات دو درجه که مجلس دوم هم بان آن انتخاب شد و ضم شده و در نتیجه چهار پنج اصل از قانون اساسی لغو و بجای آن مسائل دیگری داخل نظامنامه انتخابات شد و در حقیقت این چهار پنج اصل از قانون اساسی در نتیجه رفه اندوم و مراجعه بانکار عمومی لغو و بجای آن يك قانون عادی که با همان نظامنامه در ورقه عادی باشد گذاشته شده است.

مجلس دوم هم نظر مایک که آن انتخابات را چیز عادی میدانست از این جهت در او دخالت کرد و آن قانون انتخابات در مجلس دوم نسخ شد.
در عرض همین قانون انتخاباتی که قفلا ما در اصلاح آن داخلیم وضع شد که مجلس دوره سوم و چهارم و پنجم با همین قانون و همین اصول انتخاب شدند.
وما بنظر مایک که قانون انتخابات را حالا يك قانون عادی میدانم و چنانچه عرض شد نظر بسابقه‌ای که در دوره دوم گذاشته شده آن اصول سابق را منقوض میدانم لذا حق داریم که در قانون انتخابات دخالت کرده و باصلاح آن مبادرت کنیم و هیچ اشکالی هم در این امر برای ما متصور نیست.
در مجلس چهارم هم يك رأی در این موضوع داده شد ولی چون عملی نداشتند

تعمیر نکردند.
اگر بنا میشد ما قانون انتخابات را قانون اساسی بدانیم و قانون عادی بدانیم پس انتخابات ادوار سوم و چهارم و پنجم تقنینیه را ملغی بدانیم و باید از انان کنیم که يك مجلس اتوری بوده است و بنده و آقا سید یعقوب باید بی کار خودمان برویم.
رئیس - آقای اشگر (اجازه)

اشگر - بنده موافقم؛ پس از يك مخالفت عرض خواهم کرد.
رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

شاهزاده محمد هاشم میرزا - بنده هم موافقم پس از يك مخالفت.
رئیس - آقای آقا شیخ فرج الله (اجازه)

آقا شیخ فرج الله - عبارت اصل پنجم از قانون اساسی اینست که میخوانم: «منتخبین از برای دو سال تمام انتخاب میشوند و ابتدای این مدت از روزی است که منتخبین ولایات تماماً در طهران حاضر خواهند شد پس از اقتضاء مدت دو سال باید نمایندگان مجدداً انتخاب شوند و مردم مخارنه هر يك از منتخبین سابق که بخواهند

الی (آخر) عقیده آقایان اینست که این اصل از قانون اساسی در دوره دوم مراجعه بآراء عمومی شده و آراء عمومی بانجمن آذربایجان حق دادند در آن نظر کنند و انجمن آذربایجان هم بکمیسیون مجلس حق داد که در آن تجدید نظر کنند. فرضاً هم که این مسئله صحیح باشد آقایان معتقد باشند که این اصل لغو شده و اصل دیگر که عبارت از اینست که سه ماه بآخر هر دوره تقنینیه مانده از طرف دولت باید اعلان شروع بان انتخابات داده شود قائم مقام اصل منسوخ شده است باز در اینجا هم همانطور که در تقیر اصل بدوی رجوع بآراء عمومی کردند تا توانستند آنرا لغو کنند نسبت باصلی هم که قائم مقام اصل منسوخ شده باید همین کار را بکنند یعنی در این مورد هم باید مراجعه بآراء عمومی بکنند تا بشود اصل ناسخ را بجای اصل منسوخ گذارد.

همینطور که بدون مراجعه بانکار عمومی کسی حق نداشت آن اصل را بردارد همینطور هم بدون مراجعه بآراء عموم کسی نمی‌تواند نسبت باصل ناسخ مدت را سه ماه یا چهار ماه قرار دهد و از این جهت بنده مخالفم.
رئیس - آقای اشگر (اجازه)

اشگر - خوب بود آقای آقا شیخ فرج الله توجه می‌فرمودند باینکه فقط اختیار داده شده بمجلس دوم برای لغو موادی که در قانون اساسی راجع بان انتخابات

بوده است ولی بآنها امر داده نشد که بجای آن مواد يك مواد دیگری بقانون اساسی اضافه کنند تا حالا در تغییر آنها مجبور بمرامجه بآراء عمومی شدند.
دلیل این عرض بنده اینست موادی که راجع بان انتخابات نوشته شده در جزو نظامنامه عادی انتخابات نوشته شده نه در جزو قانون اساسی که نتوان حالا او را تغییر داد.

اگر بنا میشد موادی که بجای مواد منسوخ قانون اساسی وضع شده است جزو قانون اساسی بود مجلس دوم حکم میکرد که این مواد ملحق بقانون اساسی بشود و اینک جزء نظامنامه عادی انتخابات در آید پس معلوم می‌شود موادی را دوره دوم مجلس تنظیم کرده است جزو مواد عادی فرض کرده در شمار قوانین عادی نوشته و جزو قانون اساسی نیست و از این جهت هر مجلسی حق ندارد که آن مواد را اصلاح کند و در اصلاح آنها کاملاً آزاد است
جمعی از نمایندگان گان مذاکرات کافی است.

رئیس - آقای شریعت زاده (اجازه)
شریعت زاده - چون قسمت عمده از توضیح آقای ملک این بود که بعد از رفتنم و تغییر قانون اساسی آن اصول مبطل بیک قانون عادی شده و از این لحاظ آن مواد را تغییر داده‌اند بنده این اظهار را صحیح میدانم برای اشخاصی که امور تسوین قانون انتخابات بودند نسبت بقسمتی از اصول قانون اساسی آزاد بودند که تغییر بدهند پس عملیات آنها در حکم اعمال هیئت مؤسسان است و بنابر این نمیتوان آنرا تغییر داد دیگر لازم میدانم توجه آقایان را باینکه چهار و نه قانون انتخابات جلب کنیم.

ماده ۴۹ در حکم قانون اساسی است و بنویسند بعد از حضور نصف بملازمیک از نمایندگان مجلس تشکیل خواهد شد و بعد در ماده پنجاه همان قانون که مثل يك اصل قانون اساسی است بنویسند مدت دوره تقنینیه دو سال است از روز افتتاح عبارت از روزی است که نصف بملازم يك از و کل در مرکز حاضر باشند ولی در اینجا نوشته پس از این که سه ربع از اعتبارنامه ها تصویب شد آنوقت مجلس اسمی است و این ترتیب مخالف آن اصول قانون اساسی است.
بنابر این بنده هیچ مجوزی نمی‌بینم مجلس بدون يك دلایل واضح تری که حقاً مستلزم تغییر قانون اساسی باشد داخل در این اقدام شود.
علاوه بر این در اصل پنجاهم که در موقع تدوین قانون انتخابات تغییر حاصل نکرده مصرح است که دوره مجلس دو سال است بنابر این هیچ ملغی ندارد که ما

بگوئیم بعد از تصویب سه ربع از اعتبارنامه های آقایان نمایندگان آنوقت مجلس تشکیل خواهد شد از نقطه نظر اهمیت قضیه و علاقه که بقانون اساسی باید داشت بنده از نمایندگان محترم تقاضا میکنم که دقت بیشتری در این مسئله بفرمایند.
رئیس - شاهزاده محمد هاشم میرزا (اجازه)

شاهزاده محمد هاشم میرزا - اگر چه بنده گمان میکنم که بعد از مذاکرات آقای آقا سید یعقوب و جوابی که آقای ملک و آقای اشگر دادند مطلب خانیه یافته است ولی نظر بانیکه مطلب هم است ضرری ندارد توضیح بیشتری داده شود تا برای آقای آقا سید یعقوب هم سوء تفاهمی حاصل نشود ایشان میفرمایند اگر حرف حسابی هم زده شود در خواهد شد.
خبر اینطور نیست اگر يك دلایل اساسی دارید اظهار بفرمایند

البته قبول میکنم این فرمایشاتی که میفرمودید تمام صحیح بود فقط مادریك جا اختلاف داریم و آن این است که باید فهمید این چهار ماده قانون اساسی است یا قانون عادی است؟
باقی مقدمات را ماهه قبول داریم و آنها اختلافی نیست بنده در انتخابات دوره دوم که بازده ماه طول کشیده بود مگر راجع به مطلب هم مذاکره شده است و در صورت مجلس هاجم شاید مذاکرات درج باشد.

مذاکرات در این زمینه بود که آیا این مواد جزو قانون عادی است بهمان دلیلی که آقای اشگر الان متذکر شده ما آن مواد را جزو قانون عادی تصور و تلقی میکنم زیرا ملحق بقانون اساسی نیست.
چنانچه اگر عمل دوره های مجلس ملاحظه شود این قضیه به خوبی معلوم خواهد شد.
ملازم قانون برودت تجارتی که در دوره دوم چند ماده نسخ کردیم و چند ماده بجای دیگر نوشتیم آن چند ماده را ضمیمه بهمان قانون کردیم و با همان قانون تنظیم کردیم همین طور در قانون اوقاف که نوشتیم تویب باشخص سلطان مصر است اصلاح هر يك از قوانین و مواد را بخود قانون منظم کردیم و ضمیمه آن نمودیم فرض این است هر ماده از قانون که اصلاح میشود مسائل متفرقه را ضمیمه خود قانون می‌کردیم و در این جا هم اگر این مواد جزء قانون اساسی بود می‌بایستی جزو قانون اساسی در آید نه جزء قانون عادی مثلا در قانون انتخابات عده نمایندگان را صد و بیست نفر معین کرده اند پس از رفتنم ما صد و سی و شش نفر نوشتیم پس معلوم می‌شود این قانون عادی است اما راجع بدو سال و سه سال همانطور

که فرمودند در مجلس چهارم هم این موضوع مطرح و مذاکرات زیاد در آن شد بالاخره معلوم شد که این قسمت هم جزو قانون عادی است منتهی يك اشکالی آقای سلیمان میرزا کردند که در این قسمت هم يك جزو هایش عادی و يك جزو هایش جزو قانون اساسی است و نباید تغییر داده بشود و این هم همان قسمتی است که دیروز حل شد

و اینکه آقای شریعت زاده میفرمایند این اصلاح که شده مخالفت دارد با آن دو ماده از قانون اساسی باید عرض کنم که مخالفتی ندارد برای اینکه مجلس دو حال دارد

يك وقت این است که کی مجلس تشکیل میشود يك وقت این است که کی مجلس صلاحیت قانون گذاری را دارد و می تواند در امور محکم دخالت کند در قسمت اولی یعنی در قسمت افتتاح مجلس در آنجا نوشته وقتی که نصف بملازم يك باشد و نه ۶۹ نفر از و کلا حاضر بودند مجلس تشکیل خواهد شد.

حالا اهم از اینست که اعتبارنامه این و کلاه صحیح باشد یا نباشد در شود یا قبول شود همین قدر که شصت و نه نفر مدعی و کالت شدند آنروز مجلس تشکیل خواهد شد و حق دارد افتتاح خود را اعلان کرده بوظایفی که در قانون اساسی برایش مفرد است اقدام عمل نماید
ولی باینکه اعتبارنامه است که او صلاحیت قانون گذاری را ندارد.

پس کی صلاحیت قانون گذاری را خواهد داشت؟
آنروزیکه مطابق قانون اساسی سه ربع اعتبارنامه نمایندگان از مجلس گذشته باشد آنروز حق قانون گذاری را دارد دولت می‌تواند اگر قوانین دارد به مجلس بیاورد و تصویب شود بگذارند یا خودش را معرفی کند

آنوقت نمایندگان میتوانند عراضی که در قانون گذاری غیر دارند بنمایند پس دوره حقیقی تقنینیه در حقیقت عبارت از روزی است که مجلس صلاحیت وضع قانون را داشته باشد نه آن روزی که شصت و نه نفر که هنوز معلوم نیست وکیل هستند یا نه؟
اعتبارنامه شان قبول می‌شود یا در صلاحیت قانون گذاری را خواهند داشت یا نه؟

در مجلس جمع شوند و مجلسی را افتتاح کنند روز افتتاح جزو دوره تقنینیه محسوب نیست بلکه چنانچه عرض شد ابتدای دوره تقنینیه از وقتی است که مجلس می‌تواند قانون وضع کند و آنهم همان موقعی است که سه ربع از اعتبارنامه نمایندگان تصویب شده باشد و این پیش بینی هم خیلی خوب است و باینست هم همین طور باشد

زیرا ممکن است يك ماه درآم يك اشخاصی بمجلس بیایند ولی بالاخره صلاحیت قانونگذاری را پیدا نکنند و در کمال نباشد و این موقعی است که مجلس مقدمات قانون گذاری را فراهم بیاورد و اعتبار نامه ها را تصویب کند

از این جهت مشافهاتی ندارد بهر حال دوره تقنینیه دو سال است و ابتدای آن از روزی است که مجلس صلاحیت قانون گذاری پیدا کند نه روزی که مجلس اجتمع شود نظریه لایق فوق این مواد جزو قانون معارفست نه قانون اساسی برای اینکه اگر جزو قانون اساسی بود اولاً میبایستی خود قانون اساسی نوشته باشد و ثانیاً این هم مذاکرات در دوره چهارم در اطراف آن نمی شد و قانون اساسی هم بهمان ترتیب مرتب می شود که فرموده کنایه مراجع با آراء عمومی ملت نشود هیچ مجلس عادی حق ندارد که يك جز از آن را تغییر بدهد و آهیم در صورتی است که تغییر آن را صلاح مملکت بدانند و آزادی انتخابات و آزادی عقاید و آزادی آراء هم موجود باشد در هر صورت گمان میکنم این ماده اشکالی نداشته باشد

بعضی از نمایندگان مذاکرات کافی است رئیس-رأی میکنیم بماده ۵۱ آقایانی که این ماده را تصویب می کنند قیام قیامند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس تصویب شده ماده ۵۲ بشرح آتی قرائت گردید ماده ۵۲ (بجای ماده ۵۱ قانون سابق) مخارج مسافرت نمایندگان کادر از محل انتخابات الی طهران ذهاباً و اياباً از فرار فرسخی يك توه در دولت داده میشود مخارج لازم متعلقه بانتهای تری بر طبق حواله وزارت داخله تورا دولت میپردازد

رئیس- آقای اخگر (اجازه)

اخگر- بنده موافقم بمذاکره مخالف رئیس- آقای روحی (اجازه)

روحی- بنده متأسفانه با این ماده مخالفم و مخالفت بنده هم بیشتر از روی عبادت مملکت است و طرز مخارجاتی است که ملاحظه میشود و اینها را باید در هر گنجای دنیا این است که هر نوع مخارجی که بیش آمد میکند آن مخارج را تطبیق می دهند با عایدات آن مملکت جز در مملکت ما که مخارج ماملت سایر مخارج ممالک دنیا است

ولی عایداتمان خیلی کم است و يك طبقه مخصوصی مالیات میدهند که آن ها

طبقه رمایای بیچاره هستند و بس والا يك طبقه اعضاء اداراتند يك طبقه وزراء هستند و كلا که اینها حقوق میکنند و از این پول هائیکه از رعایا گرفته میشود يك فرائش هم صرف سعادت جامعه نمیشود بنده اصولاً در مخارج مخصوصاً بالنسبه با آقایان نمایندگان عقیده دارم که از خودشان شروع کنند و این پولهای زیادی که امروز به عنوان حقوق بيك عهده داده میشود از آن ها بکاهند اگر آقایان نمایندگان البته از خودشان کسر کنند چنانچه بنده در کمیسیون معاسبات هم عرض کردم که متلاً آقایان و کلا همه در نمانند حقوق میکنند و وزراء هم می توانند بگویند که باید چهار صد تومان حقوق بگیرند میتوانند بعد بر کل بگویند توهم دوست و بیچاره تومان بگیر و بنیاید بیشتر بگیري اما اگر بخواهند و کلا مثل مخارج مسافرت خودشان راهم زیاد کنند دیگر نمیتوانند این عرف را بر نهند و جمیع مخارج مملکت را عادل بدهند و این مخارج زیادی این مملکت را حذف کنند در هر صورت بنده با همان پنجقران سابق موافقم و مخصوصاً از آقایان تقاضا می کنم که موافقت بفرمایند و از این خرج سفر بکاهند تا بتوانند اقلاً از مخارج بیهوده سایر ادارات و از این قانون استعفا می که مالیات مملکت را می بدهد و شاید تا چند سال دیگر جامعه مملکت را ورشکست کند بکاهند و کسر کنند بنا بر این بنده تقاضا می کنم بهمان پنجقران قناعت شود و این يك نان حلالی است که از طرف ملت تقدیم ایشان می شود رئیس- آقای حاجری زاده (اجازه)

حاجری زاده بنده خیلی این نظریه نماینده محترم را تقدیس می کنم و متشکرم که در تمام قضایای این نظر صرفه جویی را مقرب بفرمایند ولی از نظر نباید دور کرد که بهمان فلسفه که حقوق و کلا معاصف شده بهمان فلسفه هم برای مخارج مسافرت و کلا آیینه اضافه پیش بینی کرده اند و یا اینکه معاصف پیش بینی کرده اند نصف مخارج را که وزارت مالیه میدهد بيك نفر مدیر اداره (بارتبه و مقاماتی را که مادران هستند) نمیشود و نباید ما هم حقوق و رتبه بيك نفر و کيل را از يك نفر رئیس اداره کمتر بدانیم هر چند معلوم نیست و کلا بی معاد امتثال ما باشند ولی ما این قانون را برای و کلا بعد میتوانیم و باید اخلاقاً رعایت این مسئله را بکنیم که لا اقل نصف آن چیزی را که وزارت مالیه برای مخارج مسافرت بيك نفر رئیس اداره اش معین کرد مادر پاره نمایندگان منظور کنیم

رئیس- شاهزاده محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا بنده موافقم

آنها (بالینکه در طهران هستند و از محل خودشان پس از انتخاب شدن حرکت نکرده اند) داده میشود و بگویند آن روزیکه ما آمده ایم بر هر يك از خرجی کرده ایم حالا مخارج مسافرت را باید بگیریم بنده این پیشنهاد را برای این کردم که اگر در محل هست و انتخاب شد و خواست بر هر يك بیاید این خرج سفر باو داده شود و هم چنین مخارج برگشتن را اگر خواست برود باو داده شود والا این خرج اياب و ذهاب ممکن است اغلب نمایندگان که از ولایات میآیند بر هر يك میلی برابر است نداشته باشند و اضافه مکرر شده است که آقایان نمایندگان کانیکه از ولایات می آیند بر هر يك در بین مدت و کالشان برای امور شخصی خودشان بمحل انتخاب خودشان مسافرت می کنند و این خرج مسافرت کلیه دره ما داده شود یعنی خرج این اياب و ذهاب را هم مطالبه می کنند در صورتیکه این خرج مسافرت برای حضور آنها در مرکز عمل است بنده تصور می کنم نمایندگان حرکت میکنند از محل خودشان خرج سفر را می دهند و چون این مسئله در عمل هم منظور است و سابقه دارد گمان میکنم محتاج بتذکر باشد که در این ماده گنجانده شود علاوه بقیه بنده این عبارت يك و همین هم خواهد بود برای آقایان نمایندگان و بنده موافق نیستم که این عبارت در این ماده گنجانده شود

مدرس- چون میفرمایند واضح است بنده استرادم میکنم رئیس- پیشنهاد دیگر (بیشتهاد آقای رضوی بشرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم فرسخی یکتومان داده شود

حاج میرزا عبدالوهاب- بنده عرض می کنم انشاءالله در مملکت ما خط آهن کشیده میشود و قیمت کرایه خیلی ارزان میشود ولی بنده مقصود این است که فعلاً با اتومبیل هم که مسافرت میکنیم فرسخی دوریال بیشتر کرایه نیگیرند بنده که اطلاع دارم از همدان تا طهران شصت تومان میگیرند که تقریباً هر آدمی یا صد تومان میشود و شصت فرسخ هم بیشتر نیست بنابراین چهار برابر قیمت کرایه بيك نفر جمر داده شود همینطور است از طهران بهمدان و بنده مخالفم یا اینکه ماهی هر روز خرج را زیاد کنیم و هر روز هم مالیات وضع کنیم (صدای زنگ رئیس دعوت بسکوت)

رئیس- پیشنهاد جناب عالی با همین ماده چه تفاوتی دارد؟

رضوی- بنده ذهاباً و اياباً عرض می کنم که يكتومان باشد یعنی فرسخی پنجقران

رئیس- این عبارت مطلب جناب عالی را

تیرسانند رأی میکنیم پیشنهاد آقای رضوی آقایانیکه با پیشنهاد ایشان موافقت قیام فرمایند (عده قبلی قیام نمودند)

رئیس- قابل توجه نشد رأی میکنیم بماده پنجاه دو و آقایانی که پیشنهاد را تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس- تصویب شده ماده پنجاه و چهار که بجای ماده پنجاه و سه قانون سابق است قرائت میشود

در انتخابات بنده شش ماه را زائد و همان سه ماه را کافی میدانم با این حال هر چه دلتان میخواهد بکنید ولی این چهار ماه را هم بنده زائد میدانم

راجع بقسمت تبصره هم گفته است در يك موقع در تمام مملکت باید انتخابات شروع شود بنده این را هم غیر عملی میدانم زیرا وسائل انتخابات در ایران مثل سایر نقاط دنیا فراهم نیست که در يك روز انتخابات شروع شود برای اینکه در يك نقطه مشغول بکنند در يك نقطه مشغول اصلاحاتند يك نقطه موجدانش فراهم نیست و در يك روز عملی نیست که بتوان در تمام مملکت شروع بانتهای نمود

رئیس- شاهزاده محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا- بنده هم باششاه مخالفم و آن را زیاد می دانم و هم در تبصره والا اصل ماده و مطالبی که در آن مندرج است خیلی خوب بنده هم با آنها موافقم و برای سرعت جریان انتخابات بسیار خوب پیش بینی شده است و اما راجع بششاه در همان دوره دوم که این قانون انتخابات فعلی نوشته اند در همان دوره هم مذاکره بششاه بود ولی کمیسیون بيك نظریه پیدا کرد که آن بمقیده بنده نباید خیلی درو باشد

چون یکی از مطالب مهمی که خیلی باید منظور نظر باشد این است که باید ادارات مجلس تمام مکاتبات باشد چون افکار مردم تندتر میشود کندتر میشود نظریاتی پیدا میکنند در مصالح مملکت و و کلا خودشان را تجربه میکنند

یکی را می بینند و یکی را نمی بینند یا مایل میشوند که صاحبان افکار جوانتر و بهتری را و کيل کنند و بفرستند به مجلس

در هر صورت باید حتی الامکان بيك کاری نکرد که کلیه اختیار مردم حکم شود

بقیه بنده شش ماه یا خر دو سه ماه بنا شود که اعلان انتخابات داده شود (بنده عقیده خود را عرض میکنم راجع بکسی دیگر نیست)

ممكن است يك اعمال ففوذ هائی در انتخابات برای وکالت خود بگیریم و اگر مدت کمتر باشد شاید بتوانم آن اعمال ففوذ هارا بکنم یا بنجهت و برای اینکه يك قسمت های تازه ای هم پیدا شود که تعدیل کند افکار سابق را با آینه چه از نقطه نظر گندی وجه از نقطه نظر تندى مقصود اختلاف نظرى است که مردم پیدا میکنند و نسبت بمصالح مملکت و نظر های سیاسى که طورى نشود که بتوان يك اعمال ففوذ هائی کرد

در انتخابات بنده شش ماه را زائد و همان سه ماه را کافی میدانم با این حال هر چه دلتان میخواهد بکنید ولی این چهار ماه را هم بنده زائد میدانم

راجع بقسمت تبصره هم گفته است در يك موقع در تمام مملکت باید انتخابات شروع شود بنده این را هم غیر عملی میدانم زیرا وسائل انتخابات در ایران مثل سایر نقاط دنیا فراهم نیست که در يك روز انتخابات شروع شود برای اینکه در يك نقطه مشغول بکنند در يك نقطه مشغول اصلاحاتند يك نقطه موجدانش فراهم نیست و در يك روز عملی نیست که بتوان در تمام مملکت شروع بانتهای نمود

رئیس- شاهزاده محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا- بنده هم باششاه مخالفم و آن را زیاد می دانم و هم در تبصره والا اصل ماده و مطالبی که در آن مندرج است خیلی خوب بنده هم با آنها موافقم و برای سرعت جریان انتخابات بسیار خوب پیش بینی شده است و اما راجع بششاه در همان دوره دوم که این قانون انتخابات فعلی نوشته اند در همان دوره هم مذاکره بششاه بود ولی کمیسیون بيك نظریه پیدا کرد که آن بمقیده بنده نباید خیلی درو باشد

چون یکی از مطالب مهمی که خیلی باید منظور نظر باشد این است که باید ادارات مجلس تمام مکاتبات باشد چون افکار مردم تندتر میشود کندتر میشود نظریاتی پیدا میکنند در مصالح مملکت و و کلا خودشان را تجربه میکنند

یکی را می بینند و یکی را نمی بینند یا مایل میشوند که صاحبان افکار جوانتر و بهتری را و کيل کنند و بفرستند به مجلس

در هر صورت باید حتی الامکان بيك کاری نکرد که کلیه اختیار مردم حکم شود

بقیه بنده شش ماه یا خر دو سه ماه بنا شود که اعلان انتخابات داده شود (بنده عقیده خود را عرض میکنم راجع بکسی دیگر نیست)

در قسمت اول اگر آن موجباتی که کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات برای اتخاذ این تصمیم در نظر گرفته حضرت والا در نظر میگردانند این اشکال را شاید نیفرمودند یا اینکه ترتیبات و گزارشات شش ساله یا چهار ساله دوره های فترت را از نظر خودشان در مرتبه قبلی می دادند این فرمایشات را نیفرمودند

ما مبتلى هستیم بيك امراض و يك دردهای بزرگى و البته در موقع علاج آن دردهای بزرگتر اگر بيك اندک اشکالی هم ببینیم باید از آن صرف نظر کنیم برای جلوگیری از فترت و برای اینکه لا اقل بيك سال بیشتر طول نکشد و اصل صریح قانون اساسی که می گویند اصول مشروطیت تعطیل بردار نیست و باطل نمیشود

ما این فکر را کردیم و بالاخره سه ماهی که باید به آخر دوره مانده انتخابات شروع شود مطابق قانون سابق ما این سه ماه را چهار ماه تبدیل کردیم و این هم برای اینست که در سابق وقتی که و کلا اعتراض میکردند که چرا انتخابات بتأخیر افتاد عذری آوردند که سه ماه به آخر دوره مانده مشغول شدیم

ولی تهیه ارسال آنها بتقاط زحمت داشته است و موجب تعویق انتخابات گردیده برای اینکه این حرف را زنند ما شش ماه به آخر دوره را معین کردیم که وزارت داخله در این مدت اوراق را چاپ کند و بولایات بفرستد و دستور العمل بدهد که چهار ماه به آخر دوره مانده انتخابات را شروع کنند و دیگر دولت عذری نداشته باشد در مقابل مجلس که بگویند اوراق تفرقه نرسیده یا عذر دیگری بیارند و این وسیله انتخابات را عقب بیندازد تا بنسبت مجلس منجر شود که بالاخره هر چه دلتان میخواهد در انتخابات اعمال نفوذ و اعمال اغراض کنند

بقیه بنده بهترین و نامفهومترین موادی که در انتخابات اصلاح شده است همین ماده است که حقوق ملت را در مقابل مداخلات نامشروع دولت حفظ میکند حقوق مردم را در مقابل مداخلات نامشروع و نفوذ احکام فقط و فقط این يك ماده است که حفظ میکند و بالاخره این يك ماده است بشما امیدوارى میدهند که احتمال دارد مجلس ششم و هفتم تشکیل شود در این صورت باید موافقت بفرمایید که این ماده تصویب شود اگر وقت میداشتم بنده عقیده ام این بود که شش ماه به آخر دوره مانده انتخابات باید شروع شود

ولی چون وقتمان کافی نیست و استدعا دارم که آقایان موافقت بفرمایند اما در خصوص این تبصره بنده اساس این تبصره را هم فوق العاده مفید میدانم زیرا یکی از علل ایجاد دوره های فترت قضیه بيك ساخت

و يك نواخت نبودن انتخابات است در تمام ایران و مکرر مادیه ایم که انتخابات را دولت ها در طهران شروع میشوند در داوطلبان وکالت هم می آمدند در طهران وقتی که از اینجا میآید میشدند باز بيك نقطه دیگر می رفتند و بالنسبه تمام نقاط ایران معرض هجوم سيل آسای داوطلبان طهران و اجاجات واقع میشد و مردمان ایالات و ولایات کاملاً در زحمت و اجاجات اهالی پایتخت بودند و چار که برای جلوگیری از این سيل تهاجمات بنظر ما رسید این بود

ولی حالا میفرمایند در همان اشکال اشکال میشود یا اساساً عملی نیست خوب است یکی از آقایان پیشنهاد کنند که اضافه شود در صورت عدم مانع که آن نظر حضرت والا هم تأمین خود (بعضی از نمایندگان مذاکرات کافی نیست)

بعضی دیگر- کافی نیست رئیس- رأی میکنیم آقایانی که مذاکرات را کافی می دانند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس- اکثریتست پیشنهاد آقای مدرس

(بشرح ذیل قرائت شد)

مدرس- پیشنهاد میکنم بجای شش ماه پنج ماه نوشته شود رئیس- بفرمایند

مدرس- توضیحش معلومست زیرا شش ماه مقدور نیست و باید يك مدتی باشد که مقدور باشد و پنج ماه مقدور است و عملی تر هم خواهد بود

مخبر- بنده هم موافقم با پیشنهاد آقایان کازرونی- بنده مخالفم رئیس- بفرمایند

کازرونی- ما کم میخواستیم کازران را با هم مجال بکنیم یعنی میخواستیم در ظرف چهار ماه

بالاخره دوره باقی مانده در تمام نقاط مملکت شروع بانتهای میباشیم و آنوقت تهیه وسائل انتخابات را هم از پنجاه قبل از اختتام دوره بنمایش در صورتیکه در قسمت بندر عباس و بندر بوشهر ما تقریباً چهل و پنجاه روز وقت لازم دارد تا وسائل آنجا برسد پنج ماه باخر دوره باقی مانده مشغول تهیه وسائل انتخابات بشوند

این تعلیق بامر محالست اگر مقدور باشد ما باید بقید کنیم که هفت ماه به آخر دوره شروع بانتهای بکنند و حالا چون وقت نیست باید این اندازه راضی شدیم که شش ماه قبل از اختتام دوره شروع بکنند و وسائل انتخابات بشود و در چهار ماه به آخر دوره شروع بانتهای بشود بکنند

مخبر - این محظوری را که آقای کازرونی میفرماید صحیح ولی نظر بیهوده وقت وبالاخره نظر بدینکه ما الان يك قانون مینویسیم که مقدمه این قانون فراهم نیست

باین واسطه بنده قبول کردم. الان شش ماه کمتر باخر دوره باقی مانده وقتی که ما این رای را دادیم بطور می شود؟

ان شش ماه هم باخر دوره باقی مانده است معتدلت به برای آقایان رئیس - رای می گیریم بقابل توجه بودن

مخبر - بنده قبول کردم رئیس-پس دیگر رای نمی گیریم کازرونی- عملی نیست تملیق با من معال است

پیشنهاد دیگر آقای مدرس پیشنهاد منبالم تبصره شرتبیب ذیل نوشته شود

تبصره - بان بودن مانعی در تمام حوزه های انتخابیه الخ

مدرس - اگر يك پیش بینی عقلی هم بشود شما مخالفت میکنید شما میگوید در تمام نقاط مملکت يك مرتبه باید شروع شود

فرضا اگر جا نشد آتوقت میگوید تمام انتخابات صحیح نیست؟

پس بهتر اینست که نوشته شود در صورت نبودن مانع و مانع هم چیزی نیست که مخفی باشد لابد گرفتار بهای معلومت یا بعضی جاها برف زیاد مانع بوده است واگر مانع نبود آتوقت بگوئید چه جایاید مثل هم باشد حالا میخواهید قبول کنید میخواهید قبول نکنید

مخبر - بنده با این اصلاح هم موافق هستم

کازرونی - بنده مخالفم

رئیس - از طرف کمیسیون قبول

کازرونی - بلی بنده هم عضو کمیسیون هستم

بنده می دانم مقصود مقدس آقای مدرس خیلی صحیح است اما در جای خودش ولی در این قانون اگر ما لفظ در صورت نبودن مانع را بنویسیم آنوقت هر موقع سوال کنیم جواب میدهند مانع بود میگوید خیر برویم محاکمه کنیم

هزینه کمال بلکه مانع شدیم در واقع قابل بتاخير انتخابات وقت رفت شده ایم و هیچ دلیلی هم در مقابل کلمه مانعی که جناب عالی بان معنی میفرمائید همیشه اوقات

در کلیه امور مجوز مسلم است البته هر گاه این عذر موجهی برای يك کسی بود دیگر از او ماخذ نمی شود یعنی وقتی که بنده محکوم براه رفتن شدم در صورتی که پیام شکسته باشد این عذر موجه از من پذیرفته است

دیگر محتاج بیگفتن نیست آنوقتیکه بنده متقبل می شوم با اینکه راه بروم دیگر شرط منی کنم در صورتیکه پیام شکسته باشد و ضرر این قسمت محسوس است

اگر بخواید این قید را در اینجا بشانید دیگر آوردن این ماده به مجلس اثر و فایده ندارد

والا هر وقت در هر نقطه که اداره کرد و انتصاب میکنند والا حکومت هزار گونه موانع میباشند و هر وقت هم مواخذه کنید می گوید مانع بود فرس ما زور بود و راه الم نبود و همینطور از این قبیل موانع خواهد گفت در این صورت آتوقت شما چکار میتوانید بکنید

و در مقابل دولت میتونم مقدم و معظم خودتان چه اظهاری میتوانید؟

در هر صورت بکنی مخالف با آن منظور است از يك طرف میگوید چهار ماه باخر دوره شروع بانتخابات نمایند

از طرف دیگر میگوید پنج ماه باخر دوره تهیه وسائل بانتخابات را بنمایند چطور می شود در یک ماه قبل از اعلان شروع بانتخابات اوراق تعرفه را طبع کرد و بولات و ایالات فرستاد؟

تا بولات برسد و در بولات مقدماتش تهیه شود مدتی وقت لازم دارد و در تمام نقاط مملکت ما هم که آتوین نیست و وسائل تقریباً هنوز فاطر و شتر است و در مدت چهار و پنج ماه روز باخر در همه اوراق چاپی تمام نقاط برسد

آنوقت میگوید در ظرف يك ماه وسائل انتخابات را تهیه کنند و تمام ایالات و بولات برسانند نمیدانم چطور میشود اینها را با هم جمع کرد

رئیس- پیشنهاد شده است نفس داده شود مخالفتی ندارد؟

جمع می آید یا نه؟

خیر (در این موقع جلسه برای نفس تعطیل و پس از سه ربع ساعت مجدداً تشکیل گردید

رئیس- آقای مخبر اظهاراتی دارد؟

مخبر - خیر - اگر پیشنهاد آتی رسیده است قرائت شود

رئیس - باید تکلیف پیشنهادات مبیین شود

شما پیشنهادها را قبول کردید

مخبر - بنده پیشنهاد آقای مدرس را قبول کردم

حائری زاده - بنده پیشنهاد دیگری دارم

مخبر - بنده پیشنهاد اصلاح شود و ممکن است آنرا بر داریم و بجایش این پیشنهاد را بگذاریم

مخبر- بنده هم موافق با این پیشنهاد است

رئیس - خوب با هر سه که موافق شدید این تناقض دارد

پیشنهاد آقای سلطانی هم همین است

پیشنهاد آقای شریعت زاده (بمضمون ذیل خوانده شد)

تبصره - بعد از تهیه مقدمات مذکور دولت مکلف است امر شروع بانتخابات در تمام مملکت صادر کند

از تاریخ ابلاغ امر مجبور در ظرف بیست روز باید در تمام حوزه های انتخابیه بانتخابات شروع شود

شریعت زاده - بنده با یک ماه موافقم

پیشنهاد آقای میرزا رضا خان حکمت

بنده پیشنهاد میکنم وسائل انتخابات را دولت قبلاً تهیه و سه ماه باخر در همه مناطق تمام نقاط شروع بانتخابات شود

رئیس- آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - در موقع نفس آقایان کا اختلاف نظری داشتند منظره کرد و تقریباً خود آقای مدرس هم که آن پیش نهاد را کرده بودند این نظر را پسندیدند اگر چه ما معتقد بودیم که شش ماه باخر دوره مانده شروع بمقدمات شود چهار ماه باخر دوره مانده هم شروع بانتخابات میشود چون از شش ماه چند ماه کم شده تا موقعی که دولت بخواهد انتخابات را بگریان بیندازد دو ماه بیشتر فرجه نیست از این چه پنج ماه باخر دوره باقی مانده معین شد که دولت تهیه مقدمات بکند و سه ماه باخر دوره مانده انجمنهای نظارت اعلان بانتخابات را منتشر نمایند

رئیس- بفرمایید

مرتضی قلیخان بیات - بنده يك اصلاحی پیشنهاد کرده ام که راجع بقصدت اجراء است در خود ماده که از طرف کمیسیون تهیه شده نوشته اند چهار ماه باخر دوره مانده حکم راجع بانتخابات عمومی دوره بعد را در کلیه حوزه های انتخابیه (اصليه و رفهیه) مملکت اعلام و اجراء نماید

ولی بنده برای اینکه در این امر تسریع شده باشد و تسکین روشن تر میشود پیشنهاد کرده ام که سه ماه باخر دوره مانده اعلان انتخابات از طرف انجمن نظار منتشر شود بهجت اینکه اینجا که نوشته شده:

حکم راجع بانتخابات عمومی دوره بعد باید داده شود ممکن است حکم که

باین پیشنهاد اصلاح شود و ممکن است آنرا بر داریم و بجایش این پیشنهاد را بگذاریم

مخبر- بنده هم موافق با این پیشنهاد است

رئیس - خوب با هر سه که موافق شدید این تناقض دارد

پیشنهاد آقای سلطانی هم همین است

پیشنهاد آقای شریعت زاده (بمضمون ذیل خوانده شد)

تبصره - بعد از تهیه مقدمات مذکور دولت مکلف است امر شروع بانتخابات در تمام مملکت صادر کند

از تاریخ ابلاغ امر مجبور در ظرف بیست روز باید در تمام حوزه های انتخابیه بانتخابات شروع شود

شریعت زاده - بنده با یک ماه موافقم

پیشنهاد آقای میرزا رضا خان حکمت

بنده پیشنهاد میکنم وسائل انتخابات را دولت قبلاً تهیه و سه ماه باخر در همه مناطق تمام نقاط شروع بانتخابات شود

رئیس- آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - در موقع نفس آقایان کا اختلاف نظری داشتند منظره کرد و تقریباً خود آقای مدرس هم که آن پیش نهاد را کرده بودند این نظر را پسندیدند اگر چه ما معتقد بودیم که شش ماه باخر دوره مانده شروع بمقدمات شود چهار ماه باخر دوره مانده هم شروع بانتخابات میشود چون از شش ماه چند ماه کم شده تا موقعی که دولت بخواهد انتخابات را بگریان بیندازد دو ماه بیشتر فرجه نیست از این چه پنج ماه باخر دوره باقی مانده معین شد که دولت تهیه مقدمات بکند و سه ماه باخر دوره مانده انجمنهای نظارت اعلان بانتخابات را منتشر نمایند

رئیس- بفرمایید

مرتضی قلیخان بیات - بنده يك اصلاحی پیشنهاد کرده ام که راجع بقصدت اجراء است در خود ماده که از طرف کمیسیون تهیه شده نوشته اند چهار ماه باخر دوره مانده حکم راجع بانتخابات عمومی دوره بعد را در کلیه حوزه های انتخابیه (اصليه و رفهیه) مملکت اعلام و اجراء نماید

ولی بنده برای اینکه در این امر تسریع شده باشد و تسکین روشن تر میشود پیشنهاد کرده ام که سه ماه باخر دوره مانده اعلان انتخابات از طرف انجمن نظار منتشر شود بهجت اینکه اینجا که نوشته شده:

حکم راجع بانتخابات عمومی دوره بعد باید داده شود ممکن است حکم که

میدهند بعد از صدور حکم باز هم سه ماه یا چهار ماه دیگر اینده است بوقت اجراء و عمل گذاشته نشود بهجت اینکه حکم يك چیزیست که از طرف دولت صادر میشود که انتخابات را شروع کنند

ولی عملش دیگر معلوم نیست و در آنجا هم ابتدای عمل را معین نکرده و بنده در این پیشنهاد ابتدای عمل را معین کرده ام یعنی روز اول سه ماه انجمن نظار اعلان انتخابات را منتشر نماید و البته در این صورت دیگر این اشکالی که يك مدتی حکم بلااجراء ماند رقم خواهد شد این است که بنده پیشنهاد کرده ام شش ماه نوشته شود برای اینکه از شش ماه قبل شروع تهیه مقدمات شود سه ماه باخر دوره مانده اعلان انتخابات منتشر شود البته آتوقت ده تا نوزده روز برای انتشار اعلان طول میکشد و بیست و پنج روز هم مدت دادن تعرفه و گرفتن رای خواهد بود و به هم برای استخراج آراء و فرستادن آنها خواهد بود ولی اگر حکم باشد ما بطوریکه عرض کردم آن نظریه که آقایان دارند و مقصودشان تسریع انتخابات است محفوظ نخواهد ماند زیرا حکمش میشود ولی بوقت عمل نخواهد آمد لیکن حالا که آقایان بنده امه آخر دوره مانده را پیشنهاد کرده اند بنده هم با آن موافقت می کنم

رئیس- آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - بنده هم با پیشنهاد موافقم

رئیس- آقای فاطمی (اجازه)

فاطمی - بنده يك سؤالی دارم این شرطیکه چهار روز این پیشنهاد چه در آن قانون نوشته شده که بایستی در ظرف فلان مدت شروع بانتخابات بشود بنده میخواهم ببینم اگر فرضاً در اول سه ماه که در این قانون نوشته شده در یک و لایقی شروع بانتخابات نشود آیا این امرطه بانتخابات آنجمل وارد میبگردد یا خیر؟ و این مسئله باید توضیح داده شود که بعد دچار اشکال نشویم

زیرا بنده خاطر هست که در دوره چهارم یکی از نمایندگان را برای اینکه دادن رای از پنج روز تجاوز کرده بود اعتبارنامه اش را از مجلس رد کردند حالا میخواهم ببینم آیا این شروع هم به منزله همانست که اگر از اول سه ماه شروع نشد و از یازده روز بعد شروع شد انتخابات فاسد خواهد شد یا اینکه بقوت خودش باقی است

خوب است این مسئله توضیح داده شود که مطلب معلوم باشد

مخبر- عرض میکنم در این قسمتی که فرمودند سابق هم مبتلا بودیم و چیز تازه

نیست در قانون انتخابات سابق نوشته بودند که سه ماه باخر دوره تقنینیه مانده بایستی انتخابات دوره بعد شروع شود ولیکن مادر عمل میدیدیم که بعضی از دولت این اصل را مراعات نمیکردند ولی با يك مسامحه و تملهاشی و بعضیها هم هیچ مراعات نمی کردند

ولی این قانون را که ما میخواهیم وضع کنیم طوری ترتیب داده ایم که اگر دولت مانع خواهند مطابق جریان طبیعی رفتار کنند هم دولتها متضرر هستند و هم این که حقوق مردم ازین نیروود چنانچه سابق بر این بعد از یکسال که از دوره تقنینیه گذشته بود تازه دولت انتخابات يك نقطه دیگری را شروع می کرد و البته اگر حالا هم بانتواشود از این دولت بشود سئوال و استیضاح کرد ولی در این حال هم حق مردم ضایع نمی شود

رئیس- رای میگیریم به پیشنهاد آقای بیات آقایانی که موافقت قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس- قابل توجه شد

باین پیشنهادیکه خوانده شد رای گرفته شد

(بعضی از نمایندگان اظهار داشتند به ماهه رای گرفته شد بعضی دیگر گفتند بپش ما)

رئیس- چیزی که ایشان میگویند که رای نمیگیریم بآن چیزی که نوشته بودند رای گرفته ایم

پیشنهاد آقایان بیات و حائری زاده بنده ماده (۵۵) (۵۶) راپرت کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات را بعنوان دو ماده الحاقیه پیشنهاد مینمایم (ماده ۵۵ بشرح ذیل خوانده شد)

ماده ۵۵ - هر گاه در حین جریان انتخابات يك یا چند نفر از اعضاء انجمن نظارت از حضور در انجمن تملیق یا مستنکف نمایند ادا می که اکثریت باقی است جریانات انتخابات تعقیب و بعضو مستنکف اظهار میشود

چنانچه تا دو جلسه در استنکاف خود باقی باشد حکومت بجای عضو مستنکف از اعضاء علی البدل یک نفر را برای عضویت انجمن بحکم قرعه دعوت می نماید

رئیس- پیشنهاد شده است جلسه ختم شود

بعضی از نمایندگان صحیح است

رئیس- بقیه مذاکرات میماند برای جلسه بعد روزه شنبه

(مجلس ده دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - حسین پیرنیا

منشی طاهری

منشی - دکتر احتشام طباطبائی

جلسه ۱۹۴
صورت مشروح
مجلس پنجاه و پنجم
شهریور ۱۳۰۴ مطابق هفتم صفر سنه ۱۳۴۴

مجلس دو ساعت و نیم قبل از ظهر ریاست آقای حسینخان پیرنیا تشکیل گردید

صورت مجلس سه خند سوم شهریور را آقای آقا شیخ هادی طاهری قرائت نمودند

رئیس- آقای شوشتری (اجازه)
شوشتری - قبل از دستور عرضی ندارم

رئیس- آقای دولت آبادی
حاج میرزا رحیمی دولت آبادی - ملتفت نشدم بنده را غائب با اجازه نوشته بودند یابی اجازه نوشته اند بنده اجازه خواسته بودم

رئیس- چون کمیسیون تشکیل نشده بود در روز تشکیل شده امر اجازه میشود با اجازه تکلیف معین می شود

آقای نشتانی (اجازه)
آقای میرزا اسمعیل خان قشقایی - عرض بنده راجع به آقای مساوات بود که غایب بود بی اجازه نوشته شده است در صورتی که همه آقایان می دانند ایشان مرخص هستند و عرض شما هم نوشته شده است

رئیس- آقای امامی خوئی (اجازه)
آقای میرزا جواد خان امامی - بنده در دستور عرض دارم

رئیس- نسبت بصورت مجلس مخالفی نیست؟

(گفته شد خیر)

رئیس- آقای شوشتری (اجازه)
شوشتری - عرایض بنده خیلی مختصر ولیکن خیلی مهم است هم از نقطه نظر دینیات و هم از نقطه نظر سیاست هر يك از آقایان نمایندگان محترم هم يك از افراد مملکت از دولت و غیر دولت هستند که مواظفند اگر موافق نامه ورخته در مملکت بی اشود قانرآت قلبیه خود قانرا اظهار بکنند

بهمین مناسبت بلکه به نحو اکمال اگر تله بفالم دینیات و روحانیت واقف شد هر يك از نمایندگان باید اظهارات بکنند

دیروز بنده در یکی از روزنامه ها قضیه مدینه منوره و پیاد مدینه و اساناد ببرا که بمسقط الرسول و قبر مقدس حضرت ختمی مرتبت شده خواندم و خوشوقت شدم که از نقطه نظر اهمیت آنرا در صفحه اول وستون اول قرار داده بودند

این قضیه فوق العاده قلب هر مؤمنی را

جریه دار میکند و در این موقع تصور می-کم مجلس شورای ملی که نماینده انکار دیاناتی و سیاسی هموم ایراتیان و خاصه مسلمانهای شیعی مذهبات گذشته از این که تمام عالم بقبر- الرسول و اهلای مخلصوی دارند و آقایان نمایندگان تاثرات قلبیه خودشان را اظهار میکنند و تفکر میدهند و باید تذکر داده شود چون دیگر این جماعود استرحام نیست باید به دولت محترم اسلامی وقت تذکره داده شود که با نظر نمایندگان محترم و مجلس شورای ملی برای جبران این اسانه ادبی که شده اقدام عاجلی بفرمایند

رئیس- آقای مدرس (اجازه)
مدرس- بنده بیخ خدمت آقای رئیس الوزرا بودم این مسئله را که در روزنامه هادی بودم خیلی بدواً که بنده خدمتشان رسیدم اهمیت دادند فرمودند که بفرودت درصدد تحقیق برهیم که بینم واقفیت آن چیست و البته باید خیلی اهمیت داده شود البته حالا که درصدد تحقیق برمی- برداشت محض اطلاع آقایان عرض شد

رئیس- آقای کازرونی (اجازه)
کازرونی- عرضی ندارم

رئیس- آقای امامی خوئی (اجازه)
امامی - بنده تقاضا میکنم به قانون انتخابات خبر کمیسیون بودجه راجع به دستور گورجزود دستور شود

رئیس- رای میگیریم آقایانیکه این تقاضا را تصویب می کنند قیام فرمایند

(همه قلبی قیام نمودند)

رئیس تصویب شد

آقای آقامیرزا آید الله خان (اجازه)
آقامیرزا آید الله خان - گمان می کنم عموم آقایان نمایندگان بخوبی مستحضرنند که بنده در پیشرفت سه است آرزو داشتم خدمت کنم یکی در قسمت صبه و یکی در قسمت معارف دیگری در قسمت امور فلاحی ولی در هیچ کدام موفق نشده ام با اینکه تصور میکنم تمام نمایندگان کمال مساعدت راد در این خصوص داشته باشند

از جمله يك پیشنهاد عام النفعه به مقام محترم مجلس تقدیم کردم راجع بصوضوع مالاریا که سالیهاست مملکت را آتل هم میکند تقریباً یکسال متجاوز است که این پیش- نهاد من مطرح شده است در کمیسیون مبتکرات و کمیسیون دیگر و امروزه مقام ریاست استنفا میبکنم

مطابق ماده بیست و پنجم نظامنامه آن موجب خسارت عمومی است از میان برداشته شود

(اجازه)

تقریر آقا سید محمد مدتی بود در صدر بود عرض بکنیم که شاید همه آقایان بدون استثناء موافق و متعهد شوند که بعد از اینکه در یک جلسه دستور مدین میشود برای جلسه دیگر آنرا تغییر ندهند برای اینکه همه آقایان در منزل آنرا مطالعه میکردند و هر ماهی آورند و هر یک که يك موضوع فوق العاده پیش بیاید که بشود آنرا عرض کرد و الا تعیین دستور در آخر جلسه هیچ نمائی ندارد و بنده گمان میکنم آقایان تمام این مطلب متوجه هستند که هیچ صلاح نیست کاش آن ماده نظامنامه هم بکلی عوض شود

شرح آتی فراتر نرودند

شعبه سوم در تاریخ پنجم شهریور ماه منقده بدوسه انتخابات دزفول رسیدگی نموده در تاریخ ۴ خرداد ماه آقای آقاسید جواد محقق شیرازی با کثرت آراء ۳۳۵ رأی از ۴۳۱ رأی دهندگان بیست نمایندگی دوره پنجم تقنینیه از دزفول منتخب شده شعبه نیز پس از رسیدگی نماینده کی آقای آقا سید جواد محقق را تصویب می نمایند (همه قیام نمودند)

تصویب شده قانون انتخابات مطرح است. (مخبر - آقا سید جواد محقق را تصویب می نمایند که برای اینکه همه آقایان در منزل آنرا مطالعه میکردند و هر ماهی آورند و هر یک که يك موضوع فوق العاده پیش بیاید که بشود آنرا عرض کرد و الا تعیین دستور در آخر جلسه هیچ نمائی ندارد و بنده گمان میکنم آقایان تمام این مطلب متوجه هستند که هیچ صلاح نیست کاش آن ماده نظامنامه هم بکلی عوض شود این ترتیب در تمام دنیا معمول است ولی اینجا آقایان نمایندگان يك مطلب را مطالعه می کنند و اگر چه هر ماه می آید و بعد در اول جلسه آتی چند نفر چندین بار می گویند نهاده میکنند و مطلب تقی می کند این ترتیب خوب نیست آتی چیزی که آقایان تامل نمایند که این يك مطلب همه است و همه آقایان علاقه مند هستیم بنده هیچ حرفی ندارم که در آخر این مجلس این مطلبی که فرمودند جزء دستور جلسه آتی شود ولی از آقایان تقاضا می کنم دستوری را که قبلاً مبین شده است عوض نکنند (پیشنهادی از طرف جمعی از طرف نمایندگان بشرح آتی فراتر شد)

نظریه اینکه لایحه دفع مالاریا و خشکابین با اطلاع ای شهرداری یکسال متجاوز است که مجلس تقدیم وی تکلیف مانده است لهذا مطابق ماده بیست و پنجم نظامنامه امضاء کنندگان تقاضا مینمایند که پس از غایت انتخابات در درجه اول جرد دستور گذارند و خود رئیس را می گیریم قاضی - بنده مخالفم رئیس - آقای تقی زاده هم که مخالف بودند آقایان با این تقاضا را تصویب میکنند (اکثر نمایندگان برخاستند) رئیس تصویب شد

رأی می گیریم قاضی - بنده مخالفم رئیس - آقای تقی زاده هم که مخالف بودند آقایان با این تقاضا را تصویب میکنند (اکثر نمایندگان برخاستند) رئیس تصویب شد

بگذارد تصدیق بر فرمائید که پنج ماه باقی نماند که دولت در مقام اجرای آن بر بیاید و اگر بگوئیم چنانچه از این جهت چون مقدمات در دستمان است و زمان آنقدر نداریم که بتوانیم در مقام سوال بیاوریم بر آئین این است که بنده اینچنین متذکر و همان پیشنهادی که پر بروی آقای حائری زاده کردند خوبست و بنده با همه موافقم (مضمون ذیل خوانده شد) ماده ۵۰ هر گاه در حین انتخابات يك یا چند نفر از اعضاء انجمن نظارت از حضور در انجمن تعلق یا استنکاف نمایند که در يك مجلسی مقته بشود اظهار کرد زیرا مجلس شورای ملی وظیفه اش این است قوانین وضع کند و آن قوانین باید اجراء شود بدینی است قوانینی که در مجلس وضع می شود باستی اجراء شود و بقیه اینکه اگر اجراء نشد يك جای تازی در قانون وضع کنیم باین تقدیر نمیشود قانون وضع کرد

مايك قانونی وضع میکنیم بخیر و صلاح مملکت است و بدست وزیر میگیریم و وزیر هم باید آن قانون را اجرا کند و اگر يك وزیر با درانی بود که قانون مجلس را بدست او دادیم و اجراء نکرد البته از او سوال و تحقیق می شود که چه اجراء نکردی اگر عنصر مشرور داشت البته پارلمان قانع می شود و اگر عنصری نداشت وزیر مورد سوال با استنباط واقع میشود پس مجلس شورای ملی نمیتواند در بیان هر قانونی که وضع میکنم ماده واحد هم وضع کند که اگر این قانون اجراء نشد وزیر را چوب بچندند شیر وزیر را میشود چوب بست باید از او سوال و استنباط کرد و اما در جواب آن قسمتی که فرمودند مدت نداریم هرگز نمیتوانیم مدت کم نخواهد بود زیرا امروز قانون انتخابات تمام میشود پس برای اینکه این ماده که الان مطرح است صحبت درش شده است و مواد پیشنهادی بعضی از آقایان هم قابل مذاکره زیاد نیست و در ظرف مدتی که بول پنج ماه داریم البته هیئت محترم رئیس هم چون میدانند این قانون سریع الاجراست عجله میکنند و در ظرف چند روز بدست دولت داده خواهد شد و تا آن روز که قانون معین کرده است یعنی تا اول پنج ماه خیلی فاصله و مدت هست و البته دولت هم کاملاً موافق است با مجلس که در وقت اجراء ایجاد نشود و انتخابات زودتر انجام بگیرد علاوه بر این برای اطمینان خاطر حضرت عالی این اطلاع را دارم عرض میکنم که هیئت دولت شاید در این هفته پیشنهاد اعتبار مغارج انتخابات بمجلس بیاورند و این اسرار را که دولت در این قضایا ندارد

یعنی تا اول پنج ماه خیلی فاصله و مدت هست و البته دولت هم کاملاً موافق است با مجلس که در وقت اجراء ایجاد نشود و انتخابات زودتر انجام بگیرد علاوه بر این برای اطمینان خاطر حضرت عالی این اطلاع را دارم عرض میکنم که هیئت دولت شاید در این هفته پیشنهاد اعتبار مغارج انتخابات بمجلس بیاورند و این اسرار را که دولت در این قضایا ندارد

استخراج شد برای عجله آنرا مسکوت گذاشته بودند

تأی شریعت زاده اگر ماده پنجده پنج و پنجده شش هر دو را مطالعه فرموده بودند میدیدند که کاملاً این نظر را تأمین میکرد و اعتراض نمی فرمودند و بنده هر دو رأی پیشنهاد کردم ماده پنجده و شش قسمت دیگرش را بیان میکنم می گوید (در صورتیکه اکثریت هیئت نظر از حضور در انجمن استنکاف نمایند با بر استنکاف انتخابات از دادن اعتبار نامه خود درای کنند) حکومت ظل و موجبات استنکاف آنان را تعقیب نموده اگر معظور قابل رفعی دارد در تمام میسازد هر گاه باینحال در استنکاف خود باقی باشند حکومت مراتب را فوراً بوزارت داخله اطلاع داده با حضور باقی اعضاء کسری عدوا از اعضاء علی البدل دعوت می نماید که انجمن را تشکیل و انتخابات را ختم نمایند که موازید که اعضاء علی البدل وجودشان لازم میشود یا در حین جریان انتخابات با بعد از انجام آن اگر اقلیت اعضاء انجمن نظار استعفا کند محتاج بر اجماع بوزارت داخله نیست حکومت خودش اختیار دارد و از اعضاء علی البدل دعوت می کند ولی اگر اکثریت اعضاء انجمن نظار استنکاف کردند آن وقت محتاج بر اجماع بوزارت داخله می شوند این دو ماده تقریباً بیان ماده هشت است بعضی از نمایندگان مذاکرات کافی

اخگر - بنده با کفایت مذاکرات مخالفم رئیس - بفرمائید این ماده يك ماده است که بکلی اختیار انجمن را میدهد به حکومت محل بنده عقیده دارم باید در این موضوع يك قدری بیشتر صحبت شود و با مطالعه تصویب شود والا تمام موادی که سابقاً تصویب شده و احتیاطی که منظور شده از بن میرود به جهت اینکه اگر اکثریت انجمن نظار استعفا بدهند باید ذیلی دارد به جهت که استعفا نداده در مقابل يك معظوراتی بوده وقتی که استعفا داد حاکم موافق این ماده حق خواهد داشت که از سایر اعضاء علی البدل انتخاب کند و طبیعی است وقتی که منظور شد باز اختیار مینماید در دست حاکم و مجبورند که موافق میل او رفتار کنند بنده در جلسه سابق هم نظیر این قسمت مکرراً بیان کرده شده بنده هم جواب عرض کردم حالا برای مقدمه جواب آقای عرض خواهم کرد معظور این اینکه میخواهم يك قانونی بنفع ملت بپوشیم در عین حال خبلی رفت شود

مخبر - در جلسه سابق هم نظیر این قسمت مکرراً بیان کرده شده بنده هم جواب عرض کردم حالا برای مقدمه جواب آقای عرض خواهم کرد معظور این اینکه میخواهم يك قانونی بنفع ملت بپوشیم در عین حال خبلی رفت شود

باید دو نقطه نظر را مراعات کنیم یکی اینکه دست حاکم را بکلی از اجرائیات و نظارت کوتاه نکنیم و یکی هم اینکه بکلی اختیارات ملت را بدود بکنیم باید کاری بکنیم که هم ملت دارای اختیارات باشد و هم حکومت تمام این بی بی ها را در این دو اصل گردیم زیرا طریق انتخاب هیئت نظار سابق طوری بود که اختیار کاملاً بدست حاکم بود و حکام میتوانستند با تشبثات غیر مشروع يك هیئت نظار را اودار یا استعفاء کنند چون اعضاء علی البدل نبود البته اختیار این دسته تانی بخود حکومت داده میشد و ما اینچنین اعضاء علی البدل را همین جهت پیشنهاد کردیم انتخاب اعضاء علی البدل را هم مثل انتخاب خود نظار بملت واگذار کردیم برای اینکه حکام با اشخاصی که دارای نفوذ محلی هستند امید اینکه موافقین نظر خودشان را ثانیاً انتخاب خواهیم کرد هیئت نظار را متزلزل نکنند و بدانند که اگر هیئت نظار متزلزل شد اعضاء علی البدل که نظیر آنها هستند انبیا خواهند آمد و در اینصورت نباید نماینده محترم از مداخله حکام اینکه اختیارات دست حکام است وحشی داشته باشند زیرا بالاخره حاکم چه اختیاری دارد؟ نه قرضه علی البدل با نه قرضه اوصالی هیچ فرق ندارند بالاخره اگر حاکم دارای نفوذی نیست که در هیچ کدام نیست و اگر هم نفوذی دارد در همه دارد این دیگر بسته به ضایای اتفاقی است پس به چه چه نمیتوانیم قائل شویم که نفوذ حاکم در اعضاء علی البدل زیادت از اعضاء اصلی است که در نتیجه این اصل وحشت کنیم از اینکه اختیار حکومت زیادت خواهد شد خیر ماده طوری ساخته شده است که اعضاء علی البدل با هیئت نظار فرق نمیکند و اما اراجح بطلبی که آقای شریعت زاده فرمودند ایشان در حقیقت نقطه مقابل آقای اخگر عقیده داشتند که وقتی يك عضوی مستنکف شد چرا باید محل کرد (اینطور فرمودید) و به صرف استنکاف کافی است که اعضاء علی البدل را دعوت کند راست است در قضایای قضائی همیشه منظور است که میفرمائید ولی برای اینکه نظیر اعتراضات آقای اخگر پیدا نشود و برای این پیش بینی که بملت حقی زیادت از حق طبیعی داده باشیم این مراعات را کردیم که اگر عدداً اعضاء انجمن اصلی یا تمام آنها از آمدن استنکاف کردند

مخبر - بنده عقیده باین مورد ندارم زیاد و در وقت هر چه بیشتر دست بزین اسباب زحمت میشود قضیه قضیه ملی است و يك حقوق هموم نیست که همیشه نظر داده می شود حالا ما بیاییم عذر موجه آنها را بشنویم و يك هفته انتخابات را تعطیل کنیم

عذر موجه در جریان انتخابات اسباب زحمت رئیس - آقایان بیک پیشنهاد آقای دولت آبادی را قابل توجه می دانند قیام فرمائید (همه کمی قیام نمودند) رئیس - قابل توجه نشد پیشنهاد آقای کازرونی (شرح زیر قرائت شد) بنده ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد می کنم که قبل از کلمه قرعه در حضور عده از معارف و انتخاب کنندگان کازرونی در باره اوقات باستی در موقع وضع قانون بدین ترتیب رعایت گردیده میدانم و دیدم در اوقات باستم قرعه يك کارهای خصوصی انجام میگیرد و باقتل يك نظریات خصوصی باستم قرعه و بعنوان اینکه ما قرعه کشیدیم انجام بگیرد بنده برای احتراز از این توهم پیشنهاد کردم که قبل از کلمه قرعه اضافه شود در حضور عده ای از معارف و انتخاب کنندگان قرعه بکشند که اینک در صفا يك تمهید بگویند قرعه کشیدیم و فلان کس شد مخبر - باز همان عرضی را که در مقابل پیشنهادهای دولت آبادی کردم می کنم نباید این مواد را زیاد زبر و زور کرد بالاخره حاکم که اعضاء علی البدل را از جیبش می آورد از يك اشخاصی که خود ملت انتخاب کرده اند انتخاب می کنند و نیز برای اینکه مبادا نظر خودشان را اعمال کند که بيکی را بهتر میداند یا بدتر قرعه را ذکر کردیم و قرعه دیگر در دست اعمال غرض واقع نمی شود حالا دیگر لازم نیست اینچنین شروطی بگذاریم رئیس - رأی می گیریم آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه می دانند قیام فرمائید (عده قلبی برخاستند) رئیس - قابل توجه نشد پیشنهاد آقای طهرانی (شرح ذیل خوانده شد) این بنده پیشنهادی نماید بعد از کلمه قرعه اضافه شود در حضور اکثریت انجمن نظارت باقی بماند مخبر - بنده عقیده باین مورد ندارم زیاد و در وقت هر چه بیشتر دست بزین اسباب زحمت میشود قضیه قضیه ملی است و يك حقوق هموم نیست که همیشه نظر داده می شود حالا ما بیاییم عذر موجه آنها را بشنویم و يك هفته انتخابات را تعطیل کنیم بانها اختطاری می شود تا در جلسه اگر نماینده عضو علی البدل خواهد آمد

مخبر - بنده عقیده باین مورد ندارم زیاد و در وقت هر چه بیشتر دست بزین اسباب زحمت میشود قضیه قضیه ملی است و يك حقوق هموم نیست که همیشه نظر داده می شود حالا ما بیاییم عذر موجه آنها را بشنویم و يك هفته انتخابات را تعطیل کنیم بانها اختطاری می شود تا در جلسه اگر نماینده عضو علی البدل خواهد آمد

بعضی که میگویند فرقه کشیدیم فلاکتس شد. در کلیه قوانین که فرقه در آنجا مدخلیت و قضاوت دارد هیچوقت یک نفر فرقه را نمی کشد و همیشه در حضور جمعی می کشند حتی در قوانین عدلیه هم اگر بنا شود فرقه بکشند متعاقباً هر دو باید حاضر باشند که فرقه را بکشند والا در حضور قاضی تنها نمی شود فرقه کشید پس در اینجا هم باید یک هیئت قاضیه تشکیل شود که در حضور آقایان خبری شدید است آن اگر حاکم در خفا این کار را بکند شاید تمایل عمومی بیک نفر داشته باشد اعمال نفوذی بکند ولی وقتی که فرقه در حضور جمعی شد دیگر این احتمال نپسود پس بنا بر این در حضور اکثریت انجمن نظار حاکم فرقه می کشد آنوقت هر کسی را که دعوت کند مانع قانون ندادند و نباید این را بکشند داد.

مخبر- باز همان عرض خود را تجدید میکنم بر خلاف عقیده آقای کازرون نباید در این مواقع بدین شد.

حکومت در حضور خود اعضا انجمن این کار را میکند.

طبق عمل هم همین است معذالک بنده مستکنت پیشنهاد حضرت عالی را قبول کنم اگر میل دارید قبول میکنم رئیس- پیشنهاد آقای کازرونی (بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که قبل از کلام فرقه اضافه شود در حضور اکثریت انجمن نظارت و عده ای از انتخاب کنندگان کازرونی- آقای ملک تصدیق میفرمایند که ما این تصرف و اصلاحاتی را که در قانون قدیم کردیم در اثر یک چیز هائی بود که بی چشم دیدیم یک عملیات بود که محققه خوب بود برای جلوگیری از آن هائی اصلاحات را کردیم بنده عرض میکنم اگر چنانچه این فرقه را بطوری کشیدیم که مردم ندیدند و در خفا انجام گرفت تمام مقاصدی که داشتند از میان خواهد رفت.

آخر سابق بر این چه طور میشد حکومت از روی نظریه خودش یک عده نمایان نظار انتخاب میکرد و با هم راهی آنها را منظوری که داشت انجام میداد.

حالا هم مستکنت اعمال نفوذی بکند و دوسه نفر اعضای انجمن را که با نظر به او موافقت نداشتند منقلبت کند یا مستکنت شوند یا اینکه معذور باشند در انجمن و هزار عذر داشته باشند که بنده حالاً نمیتوانم توضیح بدهم.

آنوقت اگر بنا شود فقط در حضور باقی انجمن نظار فرقه بکشند البته این اعضا انجمن نظار که باقی مانده اند موافق بودند که باقی میماند و آنها هم که مخالف بودند موجبات استنکافشان را ایجاد کرده اند و آیا تصدیق نمیفرمایند که فرقه

باید در مرآی مردم کشیده شود فرقه را در خفا نباید بکشند

فرقه بایستی در همان انجمن با حضور انتخاب کنندگان کشیده شود و اگر این قسمت قبول نشود تمام اصلاحاتی که در نظر ما هست خراب میشود.

مخبر- بالعکس اگر قبول شود تمام اصلاحات ما از بین میرود و اساساً بنده با ذکر عبارت در حضور اکثریت انجمن هم مخالف بودم ولی نظر باینکه دیدم احساسات آقایان خیلی شدید است آن قسمت را قبول کردم

آیا انجمن می رود خانها کم تشکیل میشود یا می رود توی پستو تشکیل میشود انجمن نظار یعنی جایی که مردم هم جمع میشوند و اعضا و منشی و بالآخر همه آنجا هستند و ما اینجا هم اسم بردیم انجمن نظار و با اینکه آن عبارت لازم نبود معذالک پیشنهاد کردند و قبول شد دیگر حضرت عالی نیاید زیاد قضیه را بیج بدهید که غیر مردم هم باید باشند

بعد یکی دیگر از آقایان پیشنهاد کنند که عده مردم لااقل کمتر از بیست نفر نباشد.

یک نفر دیگر پیشنهاد کند که احزاب بنده مستکنت پیشنهاد حضرت عالی را قبول کنم اگر میل دارید قبول میکنم رئیس- پیشنهاد آقای کازرونی (بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که قبل از کلام فرقه اضافه شود در حضور اکثریت انجمن نظارت و عده ای از انتخاب کنندگان کازرونی- آقای ملک تصدیق میفرمایند که ما این تصرف و اصلاحاتی را که در قانون قدیم کردیم در اثر یک چیز هائی بود که بی چشم دیدیم یک عملیات بود که محققه خوب بود برای جلوگیری از آن هائی اصلاحات را کردیم بنده عرض میکنم اگر چنانچه این فرقه را بطوری کشیدیم که مردم ندیدند و در خفا انجام گرفت تمام مقاصدی که داشتند از میان خواهد رفت.

آخر سابق بر این چه طور میشد حکومت از روی نظریه خودش یک عده نمایان نظار انتخاب میکرد و با هم راهی آنها را منظوری که داشت انجام میداد.

حالا هم مستکنت اعمال نفوذی بکند و دوسه نفر اعضای انجمن را که با نظر به او موافقت نداشتند منقلبت کند یا مستکنت شوند یا اینکه معذور باشند در انجمن و هزار عذر داشته باشند که بنده حالاً نمیتوانم توضیح بدهم.

آنوقت اگر بنا شود فقط در حضور باقی انجمن نظار فرقه بکشند البته این اعضا انجمن نظار که باقی مانده اند موافق بودند که باقی میماند و آنها هم که مخالف بودند موجبات استنکافشان را ایجاد کرده اند و آیا تصدیق نمیفرمایند که فرقه

حمله خواهم کرد و ملاحظه هم نمیکند که جناب عالی کلام بنده را برخلاف واقع جلوه بدهید و اینجا میدان داری کنید بنده در اینجا فرض می کنم این است که بجای حکومت نوشته شود (انجمن بجای عضو مستکنت) چون حکومت فقط این اندازه حق مداخله دارد که در ابتدا نظارت را تشکیل بدهد و بعد از آنکه انجمن تشکیل شد اگر یکی از اعضا استنکاف کرد این حق خود انجمن است که از میان اعضا علی البدل عضو دیگری انتخاب نماید. این است عقیده بنده

مخبر - اولاً اینجا وقتی صحبت از حکومت میشود تصور نفرمائید که مراد یک حکومت بزرگ شخص است. حکومت یعنی نوع حکومت هائی که در ایران حکومت میکنند و قانون هم برای یکسال وضع نمیشود.

پس برای بنده فرق نمیکند که شما حمله بکنید یا نکنید و این اعتراضی هم که فرمودید وارد نیست زیرا در این قانون در قسمت هائی که بحال سابق باقی مانده تصریح شده است که نظار حکومت دعوت میکند و دعوت هیئت نظار با حکومت است لذا ما نمیتوانیم در یک قسمت اعتراض بکنیم که حاکم باید نظار را دعوت کند و در جای دیگر بگوییم نظار باید نظار را دعوت بکنند اینست که صحیح نیست چون حاکم مأمور دعوت نظار است او باید شخصی که انتخاب شده است بتوسید که شما بفرمایید فرقه انتخاب شده است و باید تشریف یابید و مشغول کار شوید اینها یک تشریفاتی است که در هر امری باید رعایت شود و بالآخره یک بام دو هوا که نمیشود درست کرد که یکجا بگوییم حکومت مأمور دعوت نظار است یکجا بگوییم نظار مأمور دعوت نظار هستند

رئیس- رأی گرفته میشود به قبایل توجه بودن و پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب آقایانی که موافقت قیام فرمایند (معدودی برخاستند)

رئیس- قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای اشگر (بشرح آتی خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم اگر بعضی از اعضا انجمن نظار استمفا دهند حکومت بوزارت داخله اطلاع خواهد داد پس از معلوم شدن دلیل استمفا در صورتیکه دلیل موجه باشد بجای عضو مستکنتی در حضور باقی اعضا انجمن نظار از اعضا علی البدل بقرعه انتخاب خواهد شد.

اشگر - اگر آقایان درست توجه نفرمایند و راجع بدوسه هائی که تاکنون در مشایب ملاحظه فرموده اند یک تجدید نظر کردی در خاطر خودشان بدهند تصدیق خواهند نمود فرموده که حکومتها در خارج نسبت بانتخابات خیلی نفوذشان موثر

است. هیچوقت اکثریت اعضا انجمن نظار بی جهت استمفا نمیدهند مگر یک موانع و عوائقی در مقابل آنها ایجاد شود که مجبور باستمفا شوند.

در این صورت حکومت تقریباً در حکم مدعی است.

زیرا ممکن است در تحت فشار حکومت یا موانعی که ایجاد شده است اعضا انجمن نظار مجبور باستمفا شوند

در این صورت ما خود مدعی را حکم قرار بدهیم که بجای اشخاص که استمفا داده اند یک اشخاصی را از اعضا علی البدل انتخاب کند این عقیده بنده غلط است.

ممکن است بعضی از اعضا انجمن نظار در انجمن نشسته باشند و موافق یا مخالف میل حاکم رفتار کنند بعد که بیرون منزلشان حکومت بیام میهد استمفا بدهید انجمن نظار که نمیتواند جنک کند آنوقت حاکم بگوید که عضو دیگری را که موافق میل خودش باشد از اعضا علی البدل انتخاب میکند و این ترتیب یکی بر خلاف ماده است که نوشته شده است مسؤلیت جریان انتخابات با انجمن نظارت البته باید یک کس را مابین اعضا انجمن نظار و حکومت حکمیت کند مستکنت مدعی بودن را نداشته باشد. پیشنهاد بنده پیشنهاد کردم اگر اعضا انجمن نظار استمفا بدهند بوزارت داخله اطلاع داده شود و دلایل استمفا هم معلوم شود اگر دلایل من باب مخالفت یا مانع تراشی خود حکومت باشد البته نباید آن استمفا قبول شود و اگر دلایل موجهی داشته باشند آنوقت البته از اعضا علی البدل در حضور انجمن نظار با قرعه انتخاب نماند و اگر قریب از این ترتیب باشد اعضا انجمن نظار از این بیست و شش نفری که انتخاب می شوند مره نفری که بر خلاف معنی حکومت رفتار کنند.

بعد از آنکه رفتند منزلشان برای آنها پیام میدهند که شما استمفا بدهید آنوقت یکدیگر انتخاب خواهند کرد و نتایجی که در موضوع قانون انتخابات شده است بی حاصل و بی فائده خواهد ماند.

بنده عقیده امراض کردم حال حکمیت با آقایان نمایندگان است.

مخبر- اشکالاتی که امروز می شود اتفاقاً شبیه همه است و همه در یک سری و یک نوع گفته می شود

ما اگر بخواهیم در موقعی که یک یک قانونی وضع می کنیم آنهم یک قانونی که مربوط به حفظ حقوق عمومی با نظارت و اجرا کردن دولت است در موقع وضع چنین قانونی هم دولت باید در شرکت داشته باشد در حکم دولت و اگر بصورت اگر ما بخواهیم بدو نتها و حکومتها و مجریان قانون بدین باشیم

وسیله اجبار را از آنها بگیریم اینها انون صلی نمی شود.

یعنی اگر کاملاً نسبت بحکم بدین باشیم و همیشه یک حکام ظالم و غیر صالح و جاری را فرض کنیم در مقابل انتخابات یا این فرض اگر بخواهیم قانون وضع کنیم قانون ما غلط میشود.

ما بالآخره باید با قائل شویم که انتخابات ما نباید در تحت نظر دولت اجرا شود باید با قائل شویم که در تحت نظر ملت باشد.

این یک عقیده و نظریه است که خود بنده هم یک وقتی این نظریه را داشتم و خیلی هم زحمت کشیدم ولی اکثریت اشخاصی که امروز در دنیا قانون وضع میکنند نظریه بنده را ندارند.

بنده عقیده ام این بود و شاید آقای مدرس هم باینده هم عقیده بودند که باید انتخابات هیئت نظار را بیل خود ملت و بدست خود ملت گذاشت باید در سر گذرها صندوق هائی از طرف پدیده گذاشته شود و بیلت بگویند بیائید و بیلت نظار را معین کنید و ملت هم بیاید و ورقه های رأی خود را توی صندوقها بیندازد و بیلت نظار بدون دخالت حکومت مشغول کار شوند.

این عقیده بنده و آقای مدرس و شما است.

ولی باین قانون نمیشود قانون وضع کرد.

اگر بخواهیم واقفاً قانون وضع کنیم بایستی البته نسبت بحکم نیک بود و بدست حکام اختیارات داد البته اختیارات تمام هم نباید بدست حکام داد در این حال نباید دست حکام را هم بکلی بست.

شما می فرمائید حاکم بیلت خود فلان طور می کند.

بنده اینجا بیلت خود را نمی فهمم وقتی که اعضا علی البدل از طرف نمایندگان طبقات عمومی برای معرفی انتخاب شده اند دیگر بنده نمی فهمم از کجا میلسا کم می تواند این موافقت را حاصل کند.

حاکم در حضور اعضای انجمن نظار بجای عضو مستکنتی از اعضای علی البدل که ملت معین کرده است بقرعه معین خواهد کرد.

در این صورت چه طور بیلت حاکم معین خواهد شد.

باید قضایا را از نقطه نظر عمل و موازنه حقیقی دید و جلورفت و قانون وضع کرد والا اگر بخواهیم یکی از طرفین بدین باشیم موازنه از بین می رود نمیشود قانون وضع کرد

رئیس- آقایانیکه پیشنهاد آقای اشگر را قابل توجه می دانند قیام فرمایند (عده قیام نمودند)

رئیس- قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای

شریمتراده (بشرح ذیل خوانده شد)

تصرفه در موقع احتیاج بدعوت عضو علی البدل هر عضوی که عده آراء او در وقت انتخاب بیشتر باشد مقدم خواهد بود

شریمتراده پیشنهاد بنده موضوع مخالفتی است که بنده با مسئله قرعه در این مورد دارم زیرا صرف نشیکت بقرعه وقتی است که تصفیه امر بطریق عادی ممکن نباشد.

یعنی موقعی که ترجیحی در بین نباشد ولی ما در این مورد وسیله داریم. یعنی عده آرائی که درباره منتخبین داده شده است میتواند یک وسیله عادی باشد.

از این جهت بنده این پیشنهاد را کردم که در موقع احتیاج عضو علی البدل یک عضو انتخاب شود که از حیث عده آراء بیشتر رای داشته باشد.

مخبر- مستکنت الساعه چندین تبصره و چندین جمله باین ماده افزوده که بالآخره هم ظاهر آخوب و مشمش باشد و همه را هم بشود کتجانید.

ولی بایستی ملاحظه کرد که در عمل اسباب زحمت میشود و بالآخره فرق نمی کند آن اعضا علی البدل برای همه علی السویه است اشخاصی هستند که بایکی دو رأی کمتر و زیادتر انتخاب شده اند و این قرعه برای اینست که بالآخره گفته شود که در دادن رأی ملاحظه کرده اند مورد انتخاب اعضا علی البدل حاکم تسانی کرده است و چون نمی دانسته که فلان نفر را مستکنت میکند و فلان نفر محتاج خواهد شد ایست که تسانی کرده و رأی آن سه نفر را اضافه داده اند و در مواقعی که واقفاً می خواهیم نظریات خصوصی را بکلی قطع کنیم بقرعه متوسل میشویم.

زیرا در فرقه نمی شود اشکال کرد.

قرعه کور است و کور و بالآخره از تمام عملی تر است خوبست آقایان موافقت فرمایند و اینها بکنند.

رئیس - آقایانی که پیشنهاد آقای شریعت زاده را قابل توجه می دانند قیام فرمایند.

(عده قبلی قیام نمودند)

رئیس- تصویب نشد. رأی گرفته می شود به ماده ۵۵ با سه فقره اصلاحی که پیشنهاد شده است آقایان موافقت قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس- تصویب نشد.

بعضی از نمایندگان - تنفس کازرونی - بنده با تنفس مخالفم

رئیس- ماده ۶۶ (بشرح آتی خوانده شد)

ماده ۶۶. در صورتیکه اکثریت هیأت

نظار از حضور در انجمن استنکاف نمایند یا پس از ختم انتخابات از دادن اعتبار نامه خودداری کنند حکومت ملزم وجبات استنکاف آنان را تعقیب نموده و اگر محظور قابل رفی دارند مرتفع میسازند هر گاه باین حال در استنکاف خود باقی باشد حکومت مراتب را فوراً بوزارت داخله اطلاع داده با حضور باقی اعضا کسری عده را از اعضا علی البدل دعوت می نماید که انجمن را تشکیل و انتخابات را ختم نمایند.

رئیس- آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده با این ماده موافقم ولی این عبارت مطلق است ما مجرد خبر دادن بوزارت داخله کفایت نمیکند و باید نوشته شود که مراتب بوزارت داخله راپرت داده می شود و کسب اجازه از آنجا میشود عبارت یک قدری مجمل است و باید اصلاح شود.

مخبر- بنده مجمل نیست این عبارت. زیرا ماده پنجاه و پنج که الان رأی دادیم در حقیقت زمینی این ماده بود ما می خواهیم که اعضا علی البدل را با اجازه وزارت داخله دعوت کنیم ما می خواهیم وزارت داخله در امور ایالات و ولایات کبر نبیند ازیم بقاعده ماده ۵۵ بایستی اطلاع بوزارت داخله نوشته نشده ولی نظر باینکه استعفاء انجمن نظار ممکن است مربوط بسائل سیاسی و مربوط بمخطوراتی باشد که رفع آن مخطورات از عهده حاکم ساخته نباشد.

این عبارت را این جا می کشیم که برای جلوگیری از این محظور بوزارت داخله اطلاع بدهند که بعضی از اعضا انجمن مستکنتی شد و انجمن در اینجاقدر بخرج و هدایا اظهار عیب می کند و بالآخره به آنچه که در قانون تدرین شده باید عمل شود و حکومت باید عمل کند و بدهم در صورت مجلس البته باید نوشته شود که یک نفر از اعضا انجمن در فلان تاریخ مستکنت شد و استمفا را ما هم از اعضا علی البدل دعوت کردیم و بوزارت داخله هم اطلاع دادیم. و بالآخره در صورت مجلس هم این را می نویسند.

(اجازه)

شریمتراده - بنده باین ماده از این جهت مخالفم که با وجود ماده قبل این ماده زائد است زیرا در ماده قبل تصریح شده و طریقش هم معین شده که بطریق قرعه است و البته این اعم است و چون در ماده پنجاه و پنج تصریح شده که از اعضا علی البدل بطریق قرعه انتخاب شود این است که این ماده زائد است اما قسمی که آقای مخبر فرموده که ممکن است ملل مهمه سیاسی آنها را متوجه دارد این

هیچ فرق نمیکند اهم از اینکه ماده قبل باشد یا نباشد هر هالی که فوق العاده شناخته شود و مأمورین و اشخاصی را که مأمور انجام کاری هستند ممنوع از انجام وظیفه شان بکنند.

البته دولت و مملکت باید رفع آن ملل را بکنند این مربوط است بسائل عادی و در مسائل عادی اگر یک اشکالی پیدا شود که انجمن نظار استنکاف بکنند حکومت بطریقی که در ماده قبل معین شده اعضا علی البدل را انتخابات و انجمن را تشکیل می کند اگر فوق العاده هم باشد که مشمول یک قانون بخصوصی نمیتواند بشود.

مخبر- بنده درست ملتفت نشدم که نماینده محترم اظهاراتشان در روی چه اشکالی بود ولی تصور میکنم بعد از مراجعه باین ماده تصدیق میفرمایند که چندان هم عادی و ساده نیست این ماده در موقع مراجعه بدوسه های انتخاب مکرر ما صاف شده ایم یا انجمنهای نظاری که در حین جریان انتخابات انتخابات را تعطیل کرده اند بدون معاذیر موجهه و البته میدانید که اغلب مواج شده ایم باین انجمن نظاری که انتخابات را تمام کرده اند و اعتبار نامه بوکیل ندادند. زیرا باین فرض داشتند یا چیزهای دیگری بخرج داده اند و از دادن اعتبار نامه استنکاف کرده اند و این مسئله را خیلی ساده اتطور که شما فرض کردید فرض نکردیم و قضیه را این طور دیدیم که سابقه بدولت و وزارت داخله داده شود از استنکاف یا از ندادن اعتبار نامه را از سایر اقدامات اینها دور همین حال هم حکومت مشغول کار شوند

یک نکته را هم ناگفته نگذارم آن این است که این بیست و هشت هائی هم که ما میکنیم از قبیل قرعه و اطلاع بوزارت داخله این قبیل قضایا برای جلوگیری از باره استنکافات و خودزائی ها است و برای این است که واقفاً هیئت نظار سرشان را پائین بیندازند و هر کار که می خواهند بکنند برای این است که واقفاً هیئت نظار سرشان را پائین بیندازند و هر کار که می خواهند بکنند برای این است که هر روز در جریان انتخابات قهر و حقه بازی پیش نیاید و قضایا بدین بعد از آنکه این دو ماده تصویب شد هیئت نظار بیداد خواهد شد که از دادن اعتبار نامه استنکاف کند و تقاضای غیر مشروع از وکیل بکنند و دیگر مطمئن خواهیم شد که آقایان کار خواهند کرد و بالآخره ما حمله هم در حقوق نمایندگان نخواهد کرد.

رئیس- پیشنهاد آقای کازرونی قرائت میشود (بشرح آتی قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که نوشته شود اعضا علی البدل را دعوت نموده و محظور

نایب رئیس - بر حسب مسابقه ای که در این مجلس گذاشته شده است اشخاصی که عضو دو کمیسیون هستند در موقع انتخاب این کمیسیون غیر قابل انتخابند مگر اینکه قبلاً استعفا بدهند

آقای بیات (اجازه)

بیات - بنده راجع به اعضاء کمیسیون نظر داشتم که فرمودید پیشنهاد شده است حالا بعد از فرائت پیشنهاد عرض می کنم.

(پیشنهاد آقای مدرس بضمون ذیل فرائت شد)

پیشنهاد می کنم که کمیونی که دولت تقاضا نموده اند بجهت مهیت با دولت در حادثه هائله مدینه طیبه عدد آن ده نفر باشد و قبل از شروع در دستور انتخاب شوند.

نایب رئیس - توضیح میخواهید بدهید.

مدرس - مسئله اینست که چون ده نفر را معین کردیم که جزو دو کمیسیون نبستند از اینجهت ده نفر پیشنهاد شدند من بده نفرین بود که اینها جز دو کمیسیون نبستند و اگر لازم بدانند که دیگران را هم دعوت کنند می توانند.

نایب رئیس - آقای بیات (اجازه)

مرتضی قلی خان بیات - بنده نظرم دوازده نفر بود ولی ده نفر هم عیبی ندارد.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده از فرمایش آقای مدرس در شبهه افتادم این ده نفر را که ما نمی دانیم کجا هستند.

در خارج معین کرده اند ده نفر را که دو کمیسیون عضو نبستند؟ اگر یک انتخابی است که بطور آزاد از مجلس باید بشود اشخاص معینی ندارد هر کس را که در دو کمیسیون نیست می توان انتخاب کرد و اگر یک اشخاصی است معین در نظر خودشان پس یک کمیونی است مخصوص و معین بنظر خودشان یعنی مجلس آزاد نیست و الا اگر مجلس آزاد باشد هر ده نفری که در دو کمیسیون باشند می توان انتخاب کرد.

نایب رئیس - می بایست اصولاً اظهار موافقت یا مخالفت با پیشنهاد فرمایند آقای کازرونی موافقت یا پیشنهاد بفرمایند یا مخالف؟

کازرونی - موافقت بنده نفی سلب آزادی بجه طریق وجه ترتیب شده یعنی اگر چنانچه آقای آقا سید یعقوب باینده شواستیم کسی را بنویسیم مانی دارد؟ اگر مانی داد البته سلب آزادیست.

بنده همچو گمان میکنم که آقا خیال

می کنند اگر مادر فرا کسیونها نشستیم یک کاندید هائی معین کردیم این خلاف آزادی است.

توضیح بدهند به بنیم بطور خلاف آزار است البته اصولاً ما بایست در خارج کاندید هائی معین کنیم بجهت نزدیک با تفاق بایتم در مجلس رأی داده باشیم. خلاف آزادی هم نیست.

موافق آزادی و ترتیبات مجلس هم هست و استدعا میکنم آقای آقا سید یعقوب بیش از این توجه بفرمایند اگر هم سوء تفاهم کردند بنده بجای ایشان استعفاء میکنم.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

نایب رئیس - نسبت به کفایت مذاکرات مخالفی نیست (اظهاری نشد)

نایب رئیس - رأی می گیریم به پیشنهاد آقای مدرس آقایانی که آنرا تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اغلب نمایندگان قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد و دفتر برای نظارت در استعراج آراء استعراج میشود (استعراج بعمل آمده آقایان حاج آقا رضا رفیع و محمد هاشم میرزا معین گردیدند)

نایب رئیس - سه نفره رایرت از کمیسیون هایش و مرخصی رسیده قبل از دستور اگر آقایان موافق باشند عرض مجلس برسد آقای محمد هاشم میرزا و آقای رفیع تشریف ببرید برای نظارت در اخذ استعراج آراء

(رایرت کمیسیون عرض و مرخصی راجع بر مرخصی ده روزه آقای آقا میرزا سید حسن کاشانی بشرح آتی خواننده شد)

آقای سید حسن کاشانی نماینده محترم بملز عارضه قرائت متعذر اند و از اول شهریور ما لغایت ده روز برای معالجه از کمیسیون استعینان نموده اند کمیسیون ده روز مرخصی ایشانرا تصویب می نماید.

نایب رئیس - نسبت به این رایرت مخالفی نیست؟

(گفته شد: خیر)

رأی می گیریم بر مرخصی ده روزه آقای کاشانی بترتیبی که فرائت شد آقایانی که موافقت قیام فرمایند.

(اکثر برخاستند)

نایب رئیس - تصویب شد رایرت دیگر است که کمیسیون هم تصویب کرده.

(رایرت مرخصی سه ماهه آقای آقا شیخ هادی طاهری به مضمون زیر قرائت)

آقا شیخ هادی طاهری نماینده محترم بواسطه کدالت خانواده مجبور بمعاودت بیزد شده و تقاضای اجازه سه ماه مرخصی از مجلس نموده کمیسیون صدر ایشان را

وجه دانسته تصویب می نماید که از زمان حرکت تاسه ماه نماینده محترم را غائب با اجازه محسوب نمایند.

نایب رئیس - نسبت به این رایرت هم گویا مخالفی نباشد.

آقایانی که مرخصی سه ماهه آقای آقا شیخ هادی طاهری را تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد. یک فقره دیگر راجع بر مرخصی پنج روزه آقای روحی است که کمیسیون تصویب کرده.

(بشرح آتی قرائت شد)

روحی نماینده کرمان برای معالجه مرض کلبه تقاضای پنج روزه مرخصی نموده که به آلمان جهت استلاج عزم نماید کمیسیون این مرخصی را که مدت آن از روز حرکت محسوب خواهد شد تصویب می نماید.

نایب رئیس - رأی می گیریم باین رایرت آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند.

(عده کثیری برخاستند)

نایب رئیس - تصویب شد دستور مواد الحاقیه راجع بر رایرت قانون انتخابات است. پیشنهاد آقای کازرونی (باین ترتیب قرائت شد)

بنده ماده الحاقیه ذیل را پیش نهاد میکنم.

ماده الحاقیه - مأمورین مایه در قلمرو مأموریت خودشان از حق انتخاب شدن محروم خواهند بود.

نایب رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - گمان میکنم بنده محتاج باقامه دلیل در رهان برای این موضوع نباشم زیرا دلیلش در قانون مصرح است علت اینکه حکامومنان آنها محروم هستند چه چیز است؟ علت اینکه نظامها محرومند چه چیز است؟ همان دلیل بنده عرض میکنم بایستی مأمورین مایه هم از حق انتخاب شدن محروم باشند آنهم امروز و مایه و مملکت بنده عقیده ام این است که اگر بالاتر از محرومیت هم یک کلمه بود آنرا می بایستی انتخاب کرده باشیم

واقفاً مردم مترازند در مقابل مأمورین مایه که امروز یک نوع گشایش یک نوع استقلال و یک نوع بسط میدی برای خودشان می بینند که خودشان را گویا در مقابل هیچ قانونی ملتزم نمی بینند بنده گمان میکنم مخالف با این پیشنهاد نتواند دلیلی که بل می کند است از روی احساسات یک نفر اظهار کند که من حساً با این پیشنهاد مخالف حساً ممکن است

اما از روی فلسفه و دلیل بنده جهت از برای مخالف با این پیشنهاد نمی بینم دیگر

روزنامه رسمی گدوز شامشاهی

بسته بنظر آقایانست بنده بوظیفه خود عمل کرده ام.

نایب رئیس - آقای حائری زاده این پیشنهاد را از طرف کمیسیون قبول میکنند یا خیر؟

حائری زاده - کمیسیون موافق بوده مخالفتی نداشته.

نایب رئیس - آقای فاطمی (اجازه)

فاطمی - بنده با این پیشنهاد مخالف و امید هم ندارم که مجلس با من موافقت کند. بنظر آقای کازرونی فرمودند بنده هیچ فلسفهای نمیدانم که بخصوص مأمورین مایه (که در بین آنها اشخاص بسیار صبیح العمل و اشخاصیکه ممکن نیست از وظیفه خودشان خارج شوند و جردارد) ارحق انتخاب شدن محروم شوند و از این هم که حضرتعالی هر قدر روی میز بزنید نمی ترم و حرف خودم را میزنم.

در مایه هم اشخاص صبیح العمل هست که ممکن نیست هیچ وقت از وظیفه قانونی خودشان تجاوز کنند.

امروز یک پیش نهادی از طرف آقای کازرونی در اینجا میشود که مأمورین مایه آنها بطوری که فرموده اند یعنی بطور اعم در قلمرو مأموریت خودشان از حق انتخاب محرومند آنوقت آنرا با حکومت مقایسه بفرمایند در صورتیکه ابتدا قابل مقایسه نیست.

حکومت را اگر در قلمرو حضورت خودش از انتخاب منع کرده اند هلش این این است که او مأمور در امر انتخابات است صنوق انتخاب و تمام چیزهای مربوط با انتخابات درست حاکم است.

پس بهتر این بود که آقای کازرونی عوض مایه را با یک حالت اهانت و توهینی از حق انتخاب محروم کرده اند پیشنهاد می - بفرمودند که اگر مدلل شد یک مأمور مایه بر خلاف وظیفه خودش و شیوه مأموریتی خودش در محل خواست تهدید و تطبیح کند و از آن راه انتخاب شد

اولاً انتخاب او باطل است و بعد هم مجازات شود.

ایشان بنده با ایشان موافق بودم والا بدون مدرک و دلیل گلبه مأمورین مایه را محروم کردن علت ندارد.

آخر اینها چه نفوذی دارند؟ بعقیده بنده مأمورین مایه نفوذشان از سایرین کمتر است برای اینکه مردم عموماً از اشخاصی که از آنها پول میگیرند تنفر دارند و همان تنفر است که حالام پیدا شده است بقوه مایه هم نمی توانند تهدید و تطبیح کنند.

آیا میتوانند بکسی بگویند اگر ما را انتخاب کردیم ما از مالیات شما صرف نظر میکنیم؟

ولی اگر خدای نا کرده زبان لال چیست؟

اینکه ممکن نیست باین دلایل بنده با این پیشنهاد مخالف ولی مایه بلکه هر مأموری به قوه مأموریت خودش در یک محلی خواست تهدید و تطبیح کند و به آن وسیله انتخاب شود انتخابش باطل و باید مجازات شود بنده با این امر هیچ مخالفتی ندارم.

حائری زاده در کمیسیون این موضوع مطرح شد و نظر این بود که اگر یک نفوذهای محلی که اشخاص دارند در انتخابات اعمال کنند شروع است و نمی شود که دیگر است نباید اصلاً نفوذ بکنند برای ولی قوائیکه بطور امانت تشخص شده است که قوای دولت باشد صبیح نیست در موقع انتخابات اعمال کنند قانونی ندارد اینها را ممنوعند از این نظر که تخطی از قانون بکنند نه اینکه فی حد ذاته آنها را ممنوع بدانیم این است که بنده مخالف هستم مگر اینکه مجلس از یک نقطه نظری کلیه مأمورین دولت را در قلمرو مأموریت خودشان مطابق ماده هفتم ممنوع بدارد والا باینکه مأمورین مایه را مخصوصاً ممنوع بداریم بنده مخالفم و این را خلاف انصاف میدانم.

نایب رئیس - آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی - بنده با پیشنهاد مخالفم.

نایب رئیس - آقای انصاری (اجازه)

انصاری - بنده هم مخالفم.

نایب رئیس - آقای شریعت زاده (اجازه)

شریعت زاده - مخالفم.

نایب رئیس - آقای امامی (اجازه)

امامی - جواد خان امامی - مخالفم.

نایب رئیس - آقای هراتی (اجازه)

هراتی - موافقم.

نایب رئیس - بفرمایند.

هراتی - فرمایشاتی که آقایان فاطمی و آقا سید یعقوب فرمودند هر کدام در جای خودش صبیح است ولی چیزی که هست نفوذ دست غیر مأمورین مایه نیست. مثلاً رئیس عمده در یک ولایتی با مردم طرف نیست مگر که یک کسی بکرتی ادعائی داشته باشد او همیشه باید ختم امن بپوشد بگیرد که دو نفر با هم نزاع بکنند بروند پیش دو تا قاضی محاکمه بشود بر خلاف مأمورین مایه و مأمورین وزارت داخله که محروم شده اند.

چون قسمت های انتخابات در دست آنهاست و قدرت در دست هر کس باشد می تواند در امر انتخابات دخالت بکند ولی اگر خدای نا کرده زبان لال

دلیل ندارد آقا حرف را باید مطابق قانون گفت مأمور مایه چه کرده است بد کرده است؟

تخطی از قانون کرده است باید از وزارت مایه سؤال و استیضاح کرد که آقای رئیس الوزرا فلان مأمور مایه تخطی کرده است ما قانون را که بنویسیم همه را مسئول قانون میدانیم این است که بنده جفاً مخالف این نظر هستم که مجلس یک وزارت خانه را منزله و مقدس بداند و یک وزارت خانه را طرف حملات خودش قرار بدهد اگر بخواهیم ممنوع باشند گلبه مأمورین دولت باید ممنوع باشند و اگر بگوئیم ممنوع نکنند چنانچه عقده بنده ایمن است که تمام افراد مملکت در مقابل قانون متساوی الحقوقند دلیل ندارد اینها را ممنوع کنند.

ممنوعند از این نظر که تخطی از قانون بکنند نه اینکه فی حد ذاته آنها را ممنوع بدانیم این است که بنده مخالف هستم مگر اینکه مجلس از یک نقطه نظری کلیه مأمورین دولت را در قلمرو مأموریت خودشان مطابق ماده هفتم ممنوع بدارد والا باینکه مأمورین مایه را مخصوصاً ممنوع بداریم بنده مخالفم و این را خلاف انصاف میدانم.

نایب رئیس - آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی - مسلماً مأمورین مایه میل سایر مردم حق انتخاب شدن را دارند و این حق را نمی شود از آنها سلب کرد و نتیجه عمل هم در ادوار گذشته به آنها حق میدهند که منتخب شوند زیرا در ادوار گذشته مأمورین مایه اینقدر زیاد انتخاب نشده اند.

دوسه نفری اگر انتخاب شده اند بالاخره یاد روز مأموریت خودشان با در جای دیگر چندان تأثیری ندارد و بودن آنها هم در وضعیت مجلس چندان مؤثر نیست بفرمایند چون آنها دارای قوا و اقتضای هستند اعمال نفوذ نامشروع میکنند و بالتبینه نباید انتخاب شوند در صورتیکه هت آنها برای پول گرفتن از مردم و بر علیه مردم است و مردم از مأمورین مایه راضی نیستند که آنها را وکیل کنند

بنا بر این آنها نمی توانند اعمال نفوذ بکنند و وکیل شوند زیرا وکالت باید یک موجبات خارجی داشته باشد و یک شخصی در خارج یادا خل مساعدت با مأمورین مایه و الا یک مأمور مایه از حیث اینکه او مأمور مایه است نمی تواند از یک جای وکیل بشود و انتخاب بشود

بنده اطمینان می دهم آقایان که هیچ نگرانی نداشته باشند و بخواه همانطور که یک نفر از آقایان نمایندگان فرمودند تبشیر مورد ندارد

اگر بنا باشد مأمورین مایه از حق انتخاب محروم باشند سایر مأمورین دولت هم باید محروم باشند و هیچ مجوزی برای سایرین نیست و تصور میکنم این پیشنهاد یک منافع زیادی برای بعضی از آقایان تا بین نمی کنند

پایبجهت بنده مخالفم

دوره پنجم

حائری زاده - اصلاً یک فلسفه را آقایان از نظرشان دور کرده اند و آن این است که باید ببینند انتخاب حق کیست و کی حق دارد اعمال نفوذ بکنند یک قوای که بامامت شخص سیرده میشود

این قوا را برای انتخابات اعمال کردن منافی با فلسفه است این قانون تنها برای این مملکت نیست

این قانون انتخابات ما که اقتباس از سایر قوانین دنیا است در مجلسهای پیش هم چند دفعه تغییر و تبدیل پیدا کرد و بعضی این نظرها داشته اند و حکما براه و بی فایده محروم کرده اند

مأمورین نظامی را همین نظر محروم کرده اند شاهزاده های درجه اول را با احتمال اینکه ممکن است آنها نفوذی داشته باشند محروم کرده اند

اینها برای این است که قوائیکه بکسی بامامت سیرده میشود نتوانند طرف حاجت میشوند و قانون گذار باین امر رعایت را بکنند

مأمورین عدلیه هم ممکن است در بیست سال دیگر نفوذ قضات خیلی زیاد شد همین نظری که برای مأمورین مایه امروز ایجاد شده برای آنها هم ایجاد بشود و مجلس آن وقت هم شغل امروز قضات را در قلمرو مأموریت خودشان محروم کنند

مأمورین مایه ده سال پیش در تحت این قسمت نبودند چرا؟ برای اینکه اداره کردن مایه با حکومتها بوده است و یک اداره علیحده که امروز قانون بدست دکترا میلسیوداده است نبوده است و مثلاً امروز بجهت فرمان میلسیو است که یک کمیته از مأمورین مایه در مجلس حاضر نشده اند و الا اگر منته مال دکترا میلسیو نبود میدید که اغلب مأمورین مایه کرسیهای مجلس را اشغال می کردند

دکترا میلسیو بجهت عدال صادر کرد که مأمورین مایه بجهت وجه حق دخالت در انتخابات ندارند ما باین قانون برای آتیه وضع کنیم که خیال ما خود مأمورین راحت باشد که در قلمرو مأموریت خودشان منافع دولت را روی انتخابات خودشان نگذارند

بعضی از نمایندگان - کافی است نایب رئیس - نسبت به کفایت مذاکرات مخالفی نیست؟

(گفتند: خیر)

نایب رئیس - رأی می گیریم باین پیشنهاد که موافقت با این پیشنهاد کرده است کمیسیون موافقت کرده است

آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد.

پیشنهاد دیگری است مال آقای روحی این پیشنهاد بنظر بنده هم است بعد از قرائت

بهاش عرض میکنم - پیشهاد مزبور به شرح ذیل خوانده شد) پیشهاد میکنم که قسمت پنجم دهم از قانون انتخابات ضمیمه مواد الحاقیه گردد .

روحی اول بفرمائید قسمت هفتم را بخوانند

نایب رئیس این را باید خودتان به صورت ماده الحاقیه بنویسید پیشهاد کنید پیشهاد آقای سلطانی هم در همین زمینه است آنها را هم باید خودتان اصلاح کنید ماده الحاقیه پیشنهاد آقای رضوی و یوسف هدلی :

(بترتیب ذیل خوانده شد) ماده الحاقیه را پیشنهاد می کنم - انتخاب شوندگان باید لامحالہ در محل انتخاب يك سال متوالی بعد از سن بلوغ توقف کرده باشند .

رضوی - چون و کلاه باید از احتیاجات موکلین خودشان یا خیر باشند -

مثلا بنده اگر امروز وکیل کرمان باشم يك تلگرافی توسط بنده بدولت میكنند بنده نمی دانم این تقاضا مشروع است یا غیر مشروع بایدك تقاضائی است که بدولت برای انجامش زحمت بدهم یا نه ؟ از این جهت است که بنده با آقای میرزا یوسف خان عدلی این تقاضا را کردم و پیشنهاد کردم که باید يكسال اقل وکیل در محل انتخاب زندگی کرده باشد و حوائج آنها را بداند اطلاع داشته باشد که واقعا اشخاصیکه يك تقاضائی را می کنند اشخاص مغرضی هستند یا نه ؟

حائری زاده بنده از نظر کمیسیون اطلاعی ندارم و بسته است بنظر آقایان نایب رئیس - آقای صدر (اجازه)

صدر - موافقم نایب رئیس - آقای داور (اجازه)

داور - موضوعی که نماینده محترم پیشنهاد کردند همان موضوع وکیل معلی است بنده در دوره چهارم هم بایک عدد از آقایانی که در آن دوره بودند والان هم هستند متأسفانه با این نظر که آن وقت هم آقای حاج میرزا عبدالوهاب داشتند مخالف بودم که ذکر میشود اینست که وکیل باید از احتیاجات معلی و اهالی محل اطلاع داشته باشد و حال آنکه بنده خیال می کنم که مجلس شورای ملی برای گفتگویی رایج با احتیاجات معلی نیست انجن های ولایتی و انجن های بلدی انجن هایی هستند که برای کارهای معلی باید بنشینند و کار بکنند و آن احتیاجات را رفع کنند . مجلس شورای ملی کارش نظر درم احتیاجات عمومی مملکت است و گاهی هم

میشود که اگر از نقطه نظر معلی بخوانند يك مسأله را فضاوت کنند آن احتیاجات عمومی آن طوری که باید و شاید رفع نمیشود و بحال خود باقی میماند و علاوه بر پیشنهادی که قبلا شد و راجع بامورین مالی صحبت میشد و گفتگو در باب این بود که ما این قانون را از قوانین خارج اقتباس کرده ایم .

بنده در آن موقع حرفی نزد ولی میگویم عرض کنم که این موضوعی را که الان پیشنهاد میکنید در هیچ جای دنیا شبیه و نظیر آن دیده نشده به جهت اینکه فلسفه ندارد که بتوان آن فاعله را با فاعل کار عامه قبولاند .

اشخاص در يك مملکت سعی میکنند بوسایل مختلف خودشان را به جامه بشناسانند و بگویند ما اشخاصی هستیم دارای معلومات و لیاقت و حسن وطن پرستی و می خواهیم بشما خدمت کنیم و بالاخره می خواهند بمقام وکالت برسند حال آنکه اند و معدود گردمانند که خیر حتما باستانی هر کس از نقطه که انتخاب میشود اهل آنجا باشد فلسفه ندارد و الاما میم دلیل آقارا تشریح میکنیم .

مقصود از يكسال چیست اگر واقعا اینست که از احتیاجات محل واقف باشند بنده از خود نماینده محترم سؤال میکنم که اگر شخص بنده بر حسب اتفاق يكسال در همدان ماندم آیا راجع باوضاع و احوال و احتیاجات تمام همدانی ها دارای اطلاع خواهم بود ؟

بنده از آقای میرسهم که اگر يك نفر بر فرض که در ساوجبلاغ املاک ساکن داشته باشد و متوطن باشد آیا این آدم از تمام اوضاع آذربایجان اطلاع دارد ؟ و آیا تصور نمی فرمائید که کسی که در طهران باشد که خیلی از خود آقا از همدان بیشتر اطلاع داشته باشد ؟

میرزا یوسف خان عدلی - این طور نیست . داور - نسبت باقا ممکنست اینطور نباشد عرض می کنم در هر مرتبه باید این اصل را قبول کرده باشید که بکنفری ممکنست در طهران باشد که آن شخص از تمام احتیاجاتی که در فلان ایالت اطلاعش بیشتر باشد از يك نفر آدم با اطلاع تجربه کرده که اهل آن ایالت باشد .

بنده خیال میکنم البته نظر آقای نظری بوده است که برای خیر عموم بوده ولی تصدیق میفرمائید که گاهی ممکنست اشتباه کرده باشند و آن نظری را که برای خیر عموم میدانند بر ضرر باشد . مملکت ما بدینسانه دارای يك عده زیادی اشخاص کافی ولایتی که از عهده وظیفه واقعی وکالت بر آیند نیست .

ببین دلیل در داور مختلفه يك عده از نقاط مختلفه انتخاب شده اند . مثل اینکه گمان می کنم آقای مشیر الدوله در یکی از دورها از استر آباد و کیل شده اند و قبلی های دیگر از جاهای دیگر انتخاب شده اند چه ضرری دارد ؟ برای چه باید محدود کرد و باشخاص گفت که شما غیر از اشخاصی را که يك سال در میان شما مانده باشند ولو اینکه با باشد نمی توانید دیگری را انتخاب کنید ؛ خیر باید اینجا مردم را آزاد گذاشت اینجا دیگر گفتگوئی نیست که بواسطه داشتن يك اقتدار دولتی که آن شخص چون ما مورد دولتت اعمال نفوذ میکنید يك کسیست که در هر يك از نقاط ایران مردم بخوانند او را انتخاب کنند بکنند .

بنده گمان می کنم خود آقا تجدید نظری در این دلیلی که فرمودند بفرمائید (که عبارت از این نیست که با احتیاجات معلی مربوط باشد) بهتر خواهد بود و باز بنده خلاصه عرض کنم را عرض میکنم . یکی اینکه يكسال دلیل برای این نمی شود که آدم با احتیاجات آن محل واقف شود .

سه فقره دیگر هم وظیفه و مستثیری است از برای بعضی مستخدمین یا با زمانه گان مستخدمین مرحوم دولت که خدماتی کرده اند .

یکی از آنها گنج علی بيك است که در واقع جنك اسمعیل آقا در آذربایجان خدمتانی بدولت وقتون کرده است و در آقا میرزا صادق خان و کیلی اجلال - الملك سابق که اکثر آقایان معرفت بحال ایشان دارند و یکی دیگر رونه عنایت الله خان است که مرحوم شده و در خدمت دولت بوده است و استحقاق دارد که برای ورثه او وظیفه معین شود .

لايهه دودا زدهم را تقاضا دارم (که البته کمیسیون ملاحظه خواهند فرمود) اگر ممکن شود در دستور آئینده قرار بدهند چون ماه مراد مدتیست منقضی شده و بسا شهر یورهم نزدیک بنصف رسیده خوبست تکلیف آن زودتر معلوم شود .

نایب رئیس - چند دقیقه تنفس داد (در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل ویس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید) نایب رئیس - ماده الحاقیه پیشنهادی آقای رضوی چون مسترد داشته اشکر - بنده قبول میکنم . آقا سید عبدالحسین صدر - بنده هم در این موضوع پیشنهادی دارم . نایب رئیس - چون قبل از تنفس بنابود رای یکفایت مذاکرات بگیریم وعده کافی نبود حال آرای میگیریم . حائری زاده - دیگری قبول کرده است .

کازرونی - مخالفم با کفایت مذاکرات نایب رئیس - بفرمائید . کازرونی - این مسئله فوق العاده مهمست یعنی يك مسأله است که ممکنست در سایه این ماده نقیبا یا اتفاقاً حقوق ملت از نقطه نظر انتخابات تامین شود یا نشود امر دائر بنفی را بنابست .

هر چیزی هست در این پیشنهاد و این ماده است . بنده عرضم اینست که باید گذاشت که آقایان بیشتر دلایل خودشان را بگویند تا درست مطلب روشن و حقایق بیشتر گفته شود .

معلوم شود آهائی که پیشنهاد میکنند که منتخب باید يكسال دوسالش ماه در محل باشد چه نظرم مقصودی دارند یعنی گفته شود که هم آقایان بهتر ملتمس شوند هم دیگران بهتر بفهمند دلایلی که دارند . بهتر گفته شود اینست که بنده مخالفم با کفایت مذاکرات . نایب رئیس - عده هم برای اخذ آرای کافی نیست . وزیر رایه - چند فقره لایحه تقدیم مجلس شورای ملی میکنم . یکی از آنها دودا زدهم اعتبار برای ماه مراد و شهریور .

اشکر - بنده مسترد نمودم نایب رئیس - ماده الحاقیه دیگر از طرف آقای طهرانی . این بنده ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد میکنم .

مادمهريك ازو كلا که قبول وکالت نمودند در تمام دوره وکالت محروم از استخدام دولتی خواهند بود و او اینکه از وکالت مجلس استعفاء دهند . نایب رئیس - آقای طهرانی (اجازه)

طهرانی - اولاً عقیده مسلکی من این است که وزرا حتماً باید از وکلاء انتخاب شوند .

اما بدینسانه انتخاب مملکت ما از روی اصول مسلکی پیش نمیرود . در اخبار سابقه دیدم ما غالباً تشنجائی که مجلس پیدا میکنند برای اینست که يك عده میخواهند وارد کابینه شوند حتی الا - مکان باعث این میشوند که سنك هائی جلوی پای دولت بگذارند و کارهای دولتی و ملتی آنطور پیش برود .

جمعی از نمایندگان اینطور نیست . طهرانی - خیر اغلب همینطور است و عقیده شخص بنده اینست حتی پیشنهادی که بنده کرده در آخر دوره دوم مجلس با مضاعف از سه هزار نفر جمعیت طهران بمجلس شورای ملی تقدیم شد . متأسفانه در آئینده قرائت نشده . عقیده بنده این است که در صورتیکه انتخابات ما حزبی باشد حتماً باید وزرا از وکلاء انتخاب شوند . ولی وقتی که انتخابات ما حزبی نیست و فردی است بنده تنقید بکنم مخصوصه و گفتگو بکنم شاید اسباب این فراهم شود که بنده هم داخل کابینه بشوم .

یس بنابراین آن کسی که از طرف ملت وکیل شده است برای اینست که در تمام دوره انتخابات صالح عملی را تنقیب بکنند و وقتی داخل کابینه شد مسئول است در صورتیکه او را بتوان سائلت انتخاب می کنند نه بعنوان مسولیت و همچنین نمیتوانه وارد اداره بشود که عنوان مسولیت داشته باشد .

این است عقیده بنده اهم از اینکه پیش بروید یا پیش نرود مغرب - بقیعه بنده فرمایشات آقای طهرانی با احساسات شبیه تراست تا بقانون گذاری . اولاً باید دانست فلسفه مشروطیت چیست حکومتهای ملی و حکومت مشروطه برای چه ایجاد میشود وقتی این را فهمیدیم آنوقت باین احساسات نمی توانیم مثبت شویم . حکومت های استبداد فاسدهاش این بود که يك پادشاهی عشایر و ایلات و درباریانی داشته است که از بدو سلطنت تا

انقض آن سلسله دور او را میگرداند و حتی پالوات کار های مملکتی و دولتی از پدر به پسر میرسیده است و سایر افراد ملت از مداخله امور مملکتی که بکسی از امور مختصه خود ملت است محرومی . مانند و از برای اینکه طبقات مملکت در افراد بایاقت ملت بمرکز کارهای مملکتی برسند راهی باقی نمانده است و مسدود بوده است و همیشه بین کار های دولت و ملت يك حایلها و فواصل باقی بوده است .

حکومت ملی برای این تاسیس می - شود که این فواصل را از میان بر - دارد . برای این ایجاد میشود که راه ترقی برای افراد ملت باز باشد تا اینکه اگر يك نفر لایق و بکنفرزنگ و باهوش در میان ملت پیدا شد او بتواند بوسائل قانونی خودش را بمقامات عالییه مملکتی برساند و بدرومك و ملت بخورد .

بالاخره راه ارتقاء افراد ملت کجا است .

آنراهی که افراد ملت بتوانند بوسیله آن داخل کار های مملکت بشوند و وزیر بشوند و رئیس الوزراء بشوند و مدیران کار اجتماعی ملت خودشان بشوند و از افکار خودشان بملت فائده رسانند چه راهی است .

تنها راه مجلس است و اگر شما راه مجلس را ببندید این راه شروع و این نردبان طبیعی را سد کنید بالاخره بوسائل دیگر مردم خودشان در دوایر دولتی داخل خواهند کرد آنوقت راه هوجی گری و دسیسه و پشت هم اندازی را برای ملت باز کرده اید .

بالاخره برای نیل بمقامات دولتی که حق خود ملت است باید راهی باز باشد اگر این راه را ببندید مردم راه دیگری باز خواهند کرد . بنابراین برای اینکه راه مشروعی باشد باید راه پارلمانرا باز گذاشت و اینکه فرمودند انتخابات مملکتی نیست انتخابات مسلکی باشد یا نباشد فرقی نخواهد داشت .

بعلاوه بنده عرض میکنم که انتخابات ایران طبقاً مسلکی است و چه بخواهیم چه نخواهیم در روی يك اصول فکری تندو کندو معتدلی پیش میرود و بالاخره افراد مردم كسانند و اگر خودشانرا را همه وقت می شناسند و اگر هم امروز نشناسند فردا خواهند شناخت . قانون را که ما برای امروز وضع میکنیم .

قانون وضع میشود برای ادوار طولانی و معتدی و هر چه این قانون عملی تر و با اصول طبیعی نزدیکتر باشد دوامش بیشتر است . امروز اگر اصول مسلکی مجری نباشد فردا مجری خواهد شد .

بعقیده بنده این پیشنهاد چون مربوط با احساسات است قابل قبول نیست . نایب رئیس - رای میگیریم قابل توجه بودن پیشنهاد آقای طهرانی . آقایانی که موافقت میفرمایند .

(عده برخاستند) نایب رئیس - قابل توجه نشد . ماده الحاقیه دیگر پیشنهاد آقای بهرامی قرائت میشود . (اینطور خوانده شد)

ماده الحاقیه - اشخاصی که بسمت نمایندگی منتخب میشوند باید دیبله بوده یا لااقل تصدیق رسمی یکی از مدارس متوسطه را دارا باشند .

بهرامی - در این زمینه هر قدر صحبت کنم توضیح واضحات است و از نقطه نظر اینکه مقام نمایندگی مقام از جمعی است بنده این پیشنهاد را تقدیم کردم منجر - نظریه نماینده معتدلیته قابل تقدیس است ولی نباید فراموش بفرمائید که این مجلس مجلس عوام است مجلس ملی است این مردم اگر با سواد نباشند مانعی نمیتوانم آنها را از انتخابات محروم کنیم .

ملت باید وکیل خودش را انتخاب بکنند و او اینکه با برته باشد این مجلس عوام است و مجلس خواص نیست . نایب رئیس - رای میگیریم بقابل توجه بودن آقای بهرامی . آقایانی که موافقت میفرمایند .

(ممدودی قیام نمودند) نایب رئیس - قابل توجه نشد . ماده الحاقیه پیشنهاد آقای دولت - آبادی .

(شرح آتی قرائت شد) بنده ماده الحاقیه ذیل را به قانون انتخابات اضافه میکنم . ماده الحاقیه - وکیل باید بمقامات با استعمال تریاک نبوده باشد . دولت آبادی - چون آقایان نمایندگان محترم خودشانرا موظف میدانند که تریاکی بودن را در مملکت موقوف کنند و در آئینه این مملکت را از این خطر میرم نجات بدهند و گمان میکنم عقیده تمام نمایندگان این باشد در قانون استخدام کشوری هم تریاک کشی را مانع قرار دادند .

اگر کشیدن تریاک کار خوبی است چرا مستخدمین کشوری را از این کار خوب محروم کرده اند و اگر کار بدی است چرا خودشان استعمال کنند . البته اگر بعضی ها برای ناخوشی خود - شان استعمال میکنند آنرا البته باید در ترک کنند و علاوه بر ارشاد کنند که ملت تریاک کشی بد است بلکه در آئینه این برای هر دفعه شود .

مخبر - فرمایش آقای دولت آبادی اصولاً صحیح است و چندین سال است که نود و نواصفهان بیست و شش فرسخ مسافت

دولت ایران و تمام دول دنیا برای جلوگیری از این مسئله اقدام میکنند و ما هم بایستی يك قانون کلی وضع کنیم و در نتیجه با وضع آتقانون يك رسائی فراهم بیاوریم که ملت بتدریج خودش ضرر این کار را را حس کند و بایک اصول عملی زراعت تریاک را از بین ببرد و این مسئله است که اختصاص شما و بنده یا دیگران ندارد . هر کس معتقد است که این قضیه از دنیا بر طرف شود .

ولی اینکه در قانون انتخابات قید شود اسباب زحمت خواهد شد برای اینکه مردم نمی آیند در کوچ بطور علنی تریاک بکشند که بشود ممکن است جناب عالی يك آدم عصبانی باشید یا قیافه شبیه بقیافه بنده داشته باشید .

آنوقت می گویند این آفاشیرو است و در اینجا هم يك معکه و کجائی نیست که بیاورند و در آنجا آنها را معکه کنند و آنوقت این يك بهانه که بدست فکر معترض بدجس خواهند داد و باشخاص نسبت تریاکی بودن را می دهند و هر وکیلی که خوشبختانه یا بدبختانه چاقی چله نیست بازی سرش در می آورند .

لذا این قضیه قضیه صحیحی نیست و بالاخره هر روز برای هر وکیل عصبانی اسباب زحمت است و در دست اشخاص هوجی می دهد .

نایب رئیس - رای می گیریم بقابل توجه بودن پیشنهاد آقای دولت آبادی که موافقت میفرمایند .

(عده برخاستند) دیگری است قرائت میشود .

(شرح آتی خوانده شد) چون در اصفهان و کرمان از حیث جمعیت و مأخذ قانونی که يكصد هزار نفر يك وکیل داشته باشد بر حسب احصائیه وزارت جلیله داخله دویست هزار نفر يك وکیل شده اند بنده پیشنهاد میکنم مطابق احصائیه وزارت داخله بکسیسیون محترم تجدید نظر انتخابات اختیار داده شود که برای این دو معل و سایر نقاطی که محروم از حق قانونی خود شده اند مطابق قانون جاری مملکت عمل شود .

دکتر احتشام - در زمانی که برای هر ایالت ولایات حوزه بندی شدی برای اصفهان و نفر وکیل معین شد و اشخاصی که اطلاعاتی داشته اند هم باین ترتیب حوزه بندی اعتراض کرده اند و هم بملت عده نمایندگان .

زیرا در چهار مجال در صورتیکه جمعیت آنر وزارت داخله صد و بیست هزار نفر تعیین نموده است .

هیچوقت در انتخابات دارای حوزه نبود و تا اصفهان بیست و شش فرسخ مسافت

دارد جزعوه محسوب شده و بلوک لنگان که دوفرضی اصفهان است جزء قمشه محسوب شده.

لذا بنده پیشنهاد کردم که بوکلای اصفهان که از حقوق حق خودشان معروم بوده اند موافق نظر وزارت داخله و تصویب کمیسیون هر چند نفر که لازم است اضافه شود.

نایب رئیس- آقای بیات (اجازه)

بیات- بنده گمان میکنم این ماده مربوط بقانون انتخابات نباشد و یک ماده جدا گانه ایست که پیشنهاد کرده اند که یک اختیاری به وزارت داخله و کمیسیون داده شود.

عقیده بنده این است که قانون را تمام کنیم و بعد از تمام شدن قانون این ماده مطرح شود.

نایب رئیس- آقای فاطمی (اجازه)

فاطمی- بنده نمی دانم چه وقتی بهتر از امروز است که شود در قانون انتخاب می شود در این موضوع هم مذاکره شود برای اینکه در دوره دوم یک قانونی نوشته شده است و در آن وقت بواسطه نظریات سیاسی خصوصی هر چه بوده بیک نقطه بدون جهت ظلم شده است.

وزارت داخله احصایه معین می کند و برای اصفهان نصد و پنجاه هزار نفر جمعیت تعیین میزند.

باین ماده رأی بدهیم ممکن است وزارت داخله نتواند به اصلاح جدول موفق شود آنوقت بلا تکلیف بمانیم مع ذلك چون این پیشنهاد ساده تر از آن اصلی است که کمیسیون اتخاذ کرده و چندین نقطه معین اختصاص دارد اگر مجلس موافق هست ما مخالفتی نداریم.

نایب رئیس- این ماده که قرائت شد دفعه دیگر قرائت می شود و اختصاصی هم ندارد.

(ماده واحد مجدداً شرح سابق خوانده شد)

نایب رئیس- خوب بالاخره کمیسیون با این ماده موافق است یا خیر.

مغیر- بنده نظری کمیسیون را نمی دانم چون سابقه ندارد.

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

محمد هاشم میرزا بنده مخالفم نایب رئیس- بر طبق ماده ۶۲ و ۶۳ نظامنامه داخلی نسبت بمواد الحاقیه نقطه اعضای کمیسیون مربوطه حق جواب دارند حالا میخواهید مخالف باشید یا موافق نهایت آقایانی که موافق نیستند رأی ندهند.

نایب رئیس- آقای آقامیرزا شهاب

میرزا شهاب- در دوره دوم تقنینیه که این قانون انتخابات نوشته شد (و کلای کرمان هیچکدام از اهل محل نبودند) شاهزاده محمد هاشم میرزا نقل کردند که در آن دوره دروقتی که برای ایالات وکیل معین میشد برای هریالت دوازده نفر معین شد بعد از آنکه اهالی محترم آذربایجان که نماینده آنها شخص میرزی مثل آقای تقی زاده بودند گفتند جمعیت آذربایجان خیلی زیاد است و دوازده نفر نماینده برای آنجا کم است و بالاخره دوازده نفر به بیست و یک نفر رسید و خراسان هم چون و کلای میرزی داشتند مثل شاهزاده محمد هاشم میرزا بنای گفتگو را گذاشتند و کلای کرمان هم باین مقاعد شدند که هر جا که میگویند وکیل کم است از وکلای کرمان برداشته شود و به آنجا افزوده شود و بالاخره نتیجه اینطور شد که وکلای کرمان بشش نفر رسیدند و صورتی که اگر آقایان نقشه ایران را ملاحظه فرموده باشند میدانند که ایالت کرمان یکی از بزرگترین ایالات ایران است و شش نفر وکیل برای آنجا خیلی کم است زیرا اقلاً سه کرور جمعیت دارد از این جهت این پیشنهاد را آقایان کرده اند و چندین راجع به اصفهان هم گویا در آن موقع یک نظریات محلی یا سیاسی بوده است که برای آنجا هم پنج نفر معین کردند و نگذاشتند به اندازه که در قانون مینویسند هر صد هزار نفر یک نفر وکیل داشته باشد برای آنجا هم همین مانده منظور شود در صورتیکه مطابق احصایه که کمیسیون از وزارت داخله خواسته است (والیته آنها هم بیک تحقیقاتی احصایه فرستاده اند) اصفهان را با توابع نصد و پنجاه هزار نفر مینویسند در این صورت اگر برای هر صد هزار نفر جمعیت یک نفر وکیل معین کنیم بایستی ۹ نفر وکیل برای اصفهان منظور کنیم و هم چنین کرمان بایستی پانزده نفر وکیل داشته باشد و حالا آقای آقا سید بقوب چون نسبت بشیراز ظلمی شده است می خندند.

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

ماده الحاقیه دیگر از طرف آقای فاطمی و جمعی از نمایندگان (شرح ذیل خوانده شد)

دردوره دوم تقنینیه که قانون قلمی انتخابات تصویب رسیده چون نمایندگان ایالت کرمان در آن دره محلی نبوده و بصیرت کامل با احصایه تقریبی آن ایالت رای بدهیم و حالا ما آمیوار بودیم که این مسئله اضافه خواهد شد و الا این چه اصلاحاتی است.

بنده نمی فهمم! یک شهری یک ظلمی شده و الان ده سال است که شکایت میکنند امروز هم قانون انتخابات مطرح چه موقعی بهتر از این است ما هرفوقت خواستیم این مسئله را مطرح کنیم گفتند چیز های مهم تری در دستور است امروز تکلیف را معلوم کنید پارو یا قبول کنید.

نایب رئیس- بنظر بنده مطرح شدنش منی ندارد فقط باید ماده واحد پیشنهاد کنندگان بداده الحاقیه شود.

نایب رئیس- آقای آقامیرزا شهاب

میرزا شهاب- در دوره دوم تقنینیه که این قانون انتخابات نوشته شد (و کلای کرمان هیچکدام از اهل محل نبودند) شاهزاده محمد هاشم میرزا نقل کردند که در آن دوره دروقتی که برای ایالات وکیل معین میشد برای هریالت دوازده نفر معین شد بعد از آنکه اهالی محترم آذربایجان که نماینده آنها شخص میرزی مثل آقای تقی زاده بودند گفتند جمعیت آذربایجان خیلی زیاد است و دوازده نفر نماینده برای آنجا کم است و بالاخره دوازده نفر به بیست و یک نفر رسید و خراسان هم چون و کلای میرزی داشتند مثل شاهزاده محمد هاشم میرزا بنای گفتگو را گذاشتند و کلای کرمان هم باین مقاعد شدند که هر جا که میگویند وکیل کم است از وکلای کرمان برداشته شود و به آنجا افزوده شود و بالاخره نتیجه اینطور شد که وکلای کرمان بشش نفر رسیدند و صورتی که اگر آقایان نقشه ایران را ملاحظه فرموده باشند میدانند که ایالت کرمان یکی از بزرگترین ایالات ایران است و شش نفر وکیل برای آنجا خیلی کم است زیرا اقلاً سه کرور جمعیت دارد از این جهت این پیشنهاد را آقایان کرده اند و چندین راجع به اصفهان هم گویا در آن موقع یک نظریات محلی یا سیاسی بوده است که برای آنجا هم پنج نفر معین کردند و نگذاشتند به اندازه که در قانون مینویسند هر صد هزار نفر یک نفر وکیل داشته باشد برای آنجا هم همین مانده منظور شود در صورتیکه مطابق احصایه که کمیسیون از وزارت داخله خواسته است (والیته آنها هم بیک تحقیقاتی احصایه فرستاده اند) اصفهان را با توابع نصد و پنجاه هزار نفر مینویسند در این صورت اگر برای هر صد هزار نفر جمعیت یک نفر وکیل معین کنیم بایستی ۹ نفر وکیل برای اصفهان منظور کنیم و هم چنین کرمان بایستی پانزده نفر وکیل داشته باشد و حالا آقای آقا سید بقوب چون نسبت بشیراز ظلمی شده است می خندند.

نایب رئیس- این ماده که قرائت شد دفعه دیگر قرائت می شود و اختصاصی هم ندارد.

(ماده واحد مجدداً شرح سابق خوانده شد)

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

محمد هاشم میرزا بنده مخالفم نایب رئیس- بر طبق ماده ۶۲ و ۶۳ نظامنامه داخلی نسبت بمواد الحاقیه نقطه اعضای کمیسیون مربوطه حق جواب دارند حالا میخواهید مخالف باشید یا موافق نهایت آقایانی که موافق نیستند رأی ندهند.

وزارت داخله احصایه معین می کند و برای اصفهان نصد و پنجاه هزار نفر جمعیت تعیین میزند.

نایب رئیس- نسبت باصفهان کرمان که در این پیشنهاد اسم پرده شده دیگر مورد ندارد و به علاوه بهم است . شاهزاده محمد هاشم میرزا

محمد هاشم میرزا- این پیشنهاد با آن پیش نهاد فرق دارد زیرا برای این یک معطلی بود راجع بکرمان و اصفهان که اختیاری بود و به کمیسیون انتخابات که با توافق وزارت داخله جدول را تعیین کنند و هیچ نوشته بود بمجلس بیاورند و رأی بگیرند و باین جهت آن پیش نهاد رد شد.

زیرا نخواستیم این سابقه را گذاریم باشیم که کمیسیون با وزارت داخله بتواند یک قانون همی را مثل قانون انتخابات تجدید نظر درش بکند.

باین جهت مخالفت کردم ولی این پیشنهاد کلی است و انحصار به اصفهان و خراسان ندارد.

آنها بر سبیل مثل اسم پرده شده بالاخره بعد از چهارده سال موقعش امروز است که در پنج شش روز بشش نفر کمیسیون انتخابات و نمایندگان هم بر بنویسند توضیحاتی بدهند اگر قبول شدنی است قبول وارد کنند.

می فرماید دیگران هم این تقاضا را می کنند بهوس که نسبت وزارت داخله است دولت است نمایندگان هستند اشخاص مطلع هستند و رسیدگی میکنند و این پیشنهاد خیلی لازمست.

مثلا وقتی در دوره دوم جدول انتخابات تعیین شد از وکلای کرمان فقط دو دکتر حیدر میرزا بود که او هم آنها را بلد نبود.

و رأی بدهد و دیگری از کرمان سی فرسخ برود یا از اصفهان پانزده فرسخ برود این ترتیب که عملی نیست البته اگر فرضاً مجلس دوم اشتباهی کرده مجلس سوم یا چهارم یا پنجم باید آن را مرتفع کند در حال دیگر بسته بنظر اکثریت است که این پیشنهاد را قبول یا رد کنند چون اساساً مجلس شورای ملی برای این است که اگر نواقصی در قوانین ادواری سابقه پیدا شده آنها را رفع نماید و اینکه آن ها را هم سابقه فراد به هم بیگوئیم چون مجلس دوم اشتباه کرده سوم هم باید اشتباه کند چهارم و پنجم هم باید اشتباه کند غیر و کلارا ملت برای انتخاب کرده اند که قوانینی وضع کنند و هر گاه نواقصی در آنها مشاهده کنند آن نواقص را رفع کنند در هر صورت اگر حق با ما است که بهریاض ما گوش بدهید والا بمجرد اینکه رای بدهند رد کنند فایده ندارد.

حاجری زاده- کمیسیون در این یک سال ونیم پیشتر زحماتش برای تهیه یک نشه صحیح جامع الاطراف بود که جدول را اصلاح کند وزارت داخله هم در این باب خیلی متحمل زحمت شد و یک احصایه کاملی از تمام مملکت ما نتوانستیم تحصیل کنیم یک صورت های تقریبی ناقصی از بعضی نقاط رسید که مفاد آن خلاصه اطلاعاتی بود که برض آقایان رسیده است در این قانون معین شده که بجهت به آن خردوره مانده دولت باید مشغول انتخابات بشود و جدول را باین اطلاعات ناقصی که وزارت داخله با داده است نمی توانیم آن شکلی که شاید باید برض مجلس برسانیم و به علاوه چون پنجاه بیشتر با آخر دوره نماینده ممکن نیست که یک جدول صحیحی که بآن انتخابات دوره ششم شروع شود ترتیب داده علی هذا کمیسیون کمال موافقت را دارد که جدولی ترتیب دهند که برای انتخابات دوره هفتم باشد تا عایق مانع انتخابات دوره ششم که مدت کمی بیشتر مانده است نباشد و اگر این را برای دوره ششم به خواهید اجرا کنید کمیسیون غیر عملی میباشد.

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

نایب رئیس- رأی می گیریم. قابل توجه بودنش.

فاطمی- اگر چه عقیده بنده فرق نکرده است ولی چون می بینم کاری نمی شود کرد لهذا تکلیفم این است که شکایت و اعتراض اهالی اصفهان را در مجلس عرض بکنم و مجلس اینطور قضاوت کردند حالا اینطور پیشنهاد کرده که بکمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات امر شود که با توافقی نظر وزارت داخله زودتر یک صورتی تهیه کنند از جاهائی که جمعیتشان زیاد و نماینده شان کم است و بیارند بمجلس بطریق ماده واحد رای گرفته شود که در انتخابات دوره ششم هم شریک باشند.

مغیر- این پیشنهاد آقای فاطمی خوبست و بنده این را عملی ترین اقسام حل این قضیه میدانم و بنده بنام کمیسیون قول می دهم که در اسرع اوقات با موافقت نظر وزارت داخله هم صورت جامع الاطرافی بمجلس تقدیم کنیم و ان شاء الله آقایان نمایندگان هم رای خواهند داد و بنده کاملاً مطمئن می دهم که کمیسیون موافق است با این قضیه و بزودی انجام می دهد ولی مخالفت با قانون نخواهد بود.

نایب رئیس- آقای حشمتی موافقت حشمتی- راجع باین موضوع عرضی ندارم.

نایب رئیس- آقای دولت آبادی دولت آبادی- بنده هم موافقم.

نایب رئیس- مخالفی نیست؟ بیات- بنده مخالفم.

نایب رئیس- بفرمائید بیات- بنده در این قسمت قبلاً هم عرض کردم که اگر ما بخواهیم بیکی از این پیشنهادها این قانون را معوق بگذاریم ممکن است موقع بگذرد اینست که بنده هتیه ام اینست که قبل از تصویب این قانون این پیشنهادها مورد ندارد و بنده مستقدم که کمیسیون با موافقت نظر دولت حوزه بندی ما را یک نظری بکنند آن اندازه که امروز دسترس دارند و میتوان اصلاح کنند و یک صورتی نوشته شود و بمجلس داده شود چنانچه برای قبل از انتخابات حاضر شد و تعطیلی برای انتخابات فراهم نکرد آن صورت را مجلس رأی بدهند و اگر نشد در حال باعث تأخیر انتخابات و این قانون نشود و باز هم استدعا میکنم که اول مجلس باین قانون رأی بدهند و بعد از اتمام این قانون این کار را بکنند.

مغیر- بقیه بنده فرمایش آقای بیات صحیح و مذاکراتی هم که اول شد صحیح است و عقیده بنده این است که این پیشنهاد هیچ وجه قانون را معطل نخواستم کرد.

ولی اگر چنانچه نظر مجلس این باشد که اسباب تمویق قانون نمی شود بنده این را خوب پیشنهاد می دانم.

نایب رئیس- آقای شریعت زاده (اجازه)

شریعت زاده- سابقه آن آقایان نمایندگان متذکر هستند که پیشنهادات مکرری که شده است متاعاش مربوط بقاطع خاصی است.

مثلاً آقایان نمایندگان محترم کرمان تصور کردند که تبعیض نسبت بکرمان شده است و بر طبق یک دلائلی که آنهم تقریبی است لازم می دانند تجدید نظری بشود هم چنین نمایندگان جاهای دیگر که خود بنده هم یکی از آنها هستم عقیده ام این است که همیشه تکلیف بطور اطمینان بخش معین شود.

اگر بنا باشد در نتیجه تقویب جمعیت اعتراضات وارد شود حالا هم یک وسائل تحقیقی برای تعیین جمعیت ها نیست و نمی توان اطمینان حاصل کرد که عدالت در باره یک کدام اجرا میشود.

بنده از این نقطه نظر اساساً این پیشنهادات مخالفم و عقیده دارم که آقایان نمایندگان محترم موافقت بکنند در هر نقطه که قانون سجل احوال اجراء شد اگر مشخص شد که در هر نقطه صد هزار نفر جمعیت یک نفر وکیل ندارند نسبت بآن نقطه تجدید نظر شده و اصلاح شود و الا باین اطلاعات تقریبی در دوره بعد هم بازمی اعتراضات خواهد بود.

زیرا این تعیین مستند بیک دلائل صحیحی نیست.

نایب رئیس- آقای کاژرونی (اجازه)

